

การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น
หรือผู้บริหารท้องถิ่น

สืบทารวจเอกอุบลศักดิ์ ลิ้มชัย

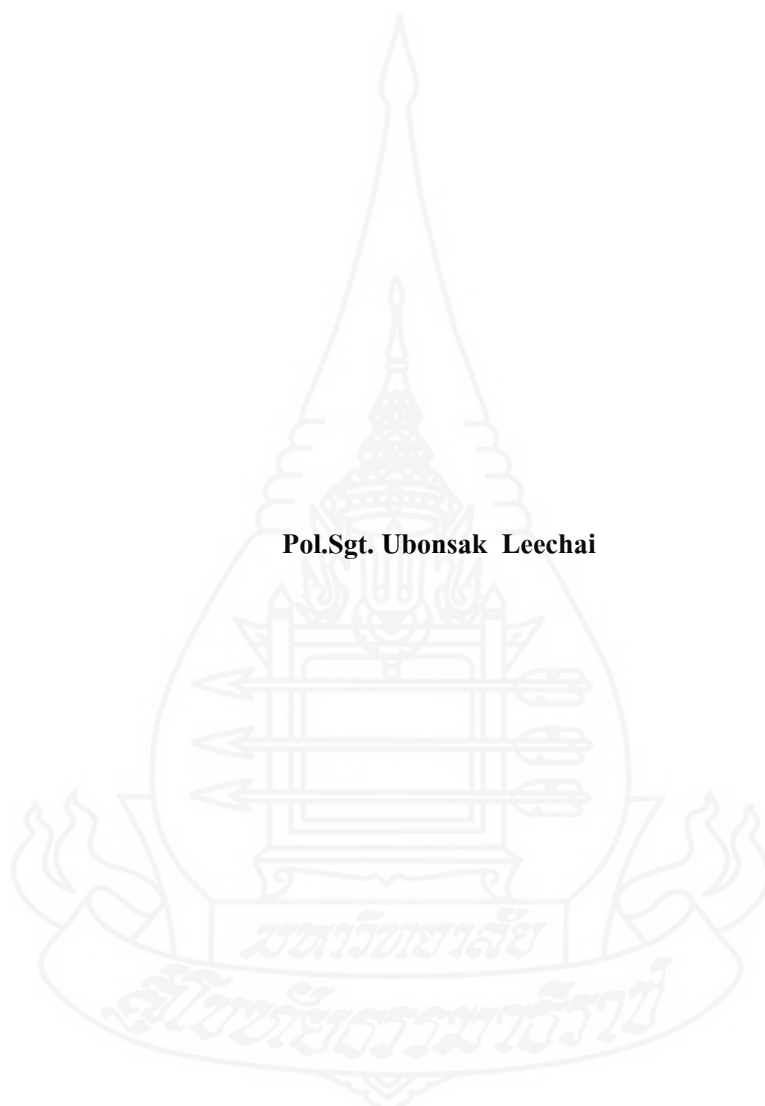

การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2555

The Vote to Remove Local Councilors or Administrators

Pol.Sgt. Ubonsak Leechai

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Laws in Public Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร
ท้องถิ่น .
ชื่อและนามสกุล สิบตำรวจเอกอุบลศักดิ์ ลิขัย
แขนงวิชา กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สรีพันธ์ พลรบ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2554

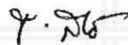
..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์สรีพันธ์ พลรบ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กัญณี กิจพ่อคำ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชัชชัย สุวรรณพานิช)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น

หรือผู้บริหารท้องถิ่น

ผู้ศึกษา สิบตำรวจเอกอุบลศักดิ์ ลิขัย รหัสนักศึกษา 2524005853

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ศิริพันธ์ พลรบ ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ศึกษาขั้นตอนและกระบวนการการลงคะแนนเสียงตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 และปัญหาที่เกิดขึ้นจากกฎหมายระเบียบดังกล่าว วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 โดยเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในทักษะเดียวกันและหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม และสะท้อนเจตจำนงของประชาชนในท้องถิ่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร จากตัวบทกฎหมาย ตำราและเอกสารทางวิชาการ คำพิพากษาและคำวินิจฉัย ตลอดจนเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า สมควรที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ปัจจุบันและเป็นการลดปัญหาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในบทบัญญัติที่ไม่ได้บัญญัติไว้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมอบบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาเพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวได้ซึ่งจะทำให้ผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมลดโดยสมดังเจตนารมณ์ของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และลดปัญหาการคัดค้านได้ไป เนื่องจากหากการดำเนินการตามกระบวนการลงคะแนนถอดถอนไม่เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ก็ทำให้ผลที่ได้รับเป็นการทำลายการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้เช่นกัน นอกจากนี้ ควรมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่นโดยตรง จะส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองและการเมืองพร้อมกัน

คำสำคัญ การถอดถอน การลงคะแนนเสียงถอดถอน สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น

Independent Study title: The Vote to Remove Local Councilors or Administrators

Author: Pol.Sgt. Ubonsak Leechai; **ID:** 2524005853; **Degree:** Master of Laws;

Independent Study advisor: Siriphan Polrob; **Academic year:** 2012

Abstract

The aims of this independent study were to make a comparative study on the principle and legal concept of recall of local political positions and the process of voting to remove local political positions under the Act on Voting to Remove Local Councilors and Administrators, B.E. 2542; to analyze legal problems in implementing such law; and to propose the appropriate amendment to the Act on Voting to Remove Local Councilors and Administrators, B.E. 2542 so as the recall system should be fair and consistent to the will of people of that locality according to the democracy regime of government.

This study was a qualitative research conducted through a documentary research of provisions of law, textbooks and academic papers, judgments and decisions, and other documents related to the recall or voting to remove local political positions.

The findings of the study were that the Act on Voting to Remove Local Councilors and Administrators, B.E. 2542 should be amended so as to conform with the present situation and to solve problems of election officers who organize the voting by applying some rules under the Act on Election of Local Councilors and Administrators, B.E. 2545. This is for the purpose of enhancing the fairness of the election and consistent to the will of people of that locality according to the democracy regime of government and to reduce the problems on protesting the voting results if they satisfy the election process. Moreover, it should promote the direct participation of the people in local administration which will educate people on civil rights and liberties and political rights at the same time.

Keywords: Recall, Vote to Remove, Local Councilors, Local Administrators

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจากอาจารย์สิริพันธ์ พลรบ อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้ให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ปลุกฝังให้ผู้วิจัยรักการทำงาน สนับสนุนให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้และประสบการณ์อันมีค่ายิ่งแก่ศิษย์

ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชัยภูมิ ที่อนุญาตและสนับสนุนให้ผู้วิจัยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ทุกคนในครอบครัว พี่ น้อง เพื่อนนักศึกษา และทุกท่านที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้กำลังใจมาโดยตลอด จนสำเร็จการศึกษา

รายงานการศึกษาอิสระฉบับนี้ผู้ศึกษาได้พยายามทำให้ดีที่สุด หากมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใดขออภัยมา ณ โอกาสนี้ และหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่งานที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้สนใจค้นคว้าต่อไป

อุบลศักดิ์ ถิษฐ์

พฤศจิกายน 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา	2
3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	3
4. กรอบแนวคิดของการวิจัย	3
5. ระเบียบวิธีวิจัย	4
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนตำแหน่งทางการเมือง	5
1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและหน้าที่ของคนไทยในการเลือกตั้ง	5
2. แนวคิดและหลักเกณฑ์การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติในประเทศและต่างประเทศ	20
บทที่ 3 การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในประเทศไทย	32
1. ความเป็นมาและหลักเกณฑ์ในการลงคะแนน เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	32
2. มาตรการเพื่อให้การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่นให้โปร่งใสและสุจริตยุติธรรม	38
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	51
1. ปัญหาก่อนการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น	51
2. ปัญหาระหว่างการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น	54
3. ปัญหาหลังการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. อุปสรรคการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	57
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	60
1. บทสรุป	60
2. ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	65
ประวัติผู้ศึกษา	69

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ซึ่งการเลือกตั้งนั้นนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้งก็ถือว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญและเสริมสร้างให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้ โดยเห็นได้จากการแสดงออกซึ่งเจตนาของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศโดยการที่ประชาชนได้ใช้อำนาจผ่านทางตัวแทนของตนเองด้วยการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือแม้แต่ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นก็ตาม ซึ่งถือว่าประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศได้ใช้อำนาจของตนผ่านทางตัวแทน โดยบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจะเป็นตัวแทนผู้ใช้อำนาจของประชาชนนั่นเอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้มีองค์กรกลางคือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลจัดการดำเนินการถอดถอนตาม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีพิจารณา การคัดค้านการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 จนเกิดรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ปัจจุบันประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กติกาเกี่ยวกับการเลือกตั้งก็ได้รับการปรับปรุงแก้ไขใหม่หลายประการ ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้งได้ ทำให้ได้ผู้สมัครที่ทุจริตการเลือกตั้งได้เข้ามาเป็นสมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่นอีก เมื่อได้เข้ามาแล้วเกิดการทุจริตคอร์รัปชันหรือกระทำผิดศีลธรรมจริยธรรมทางการเมืองเหมือนเดิม จึงเป็นปัญหาในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วย การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน ก็ยังไม่มี การแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัยกับสังคมปัจจุบัน จึงทำให้การลงคะแนนเสียงถอดถอนไม่เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 285 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ การตรวจสอบรายชื่อ และการลงคะแนนเสียงให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่าเมื่อรัฐธรรมนูญให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองการบริหารงานของรัฐและเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ รวมถึงเพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและอนาคตของประชาชนและประเทศชาติ โดยหวังว่าผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น

2.2 เพื่อศึกษาขั้นตอนและกระบวนการการลงคะแนนเสียงตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 และปัญหาที่เกิดขึ้นจากกฎหมายและระเบียบดังกล่าว

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 โดยเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในลักษณะเดียวกันและหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศ

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมและสะท้อนเจตจำนงของประชาชนในท้องถิ่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 , พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545

3.2 หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การถอดถอนการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในระดับท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย อาศัยเจตนารมณ์ร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ การถอดถอนการเลือกตั้งจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 จะต้องยึดถือหลักดังนี้

4.1 หลักความสุจริตยุติธรรม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการต้องปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอเท่าเทียมกันบนหลักกฎหมายที่กำหนด

4.2 หลักการถอดถอนอย่างอิสระ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนต้องลงคะแนนถอดถอนอย่างอิสระในการตัดสินใจลงคะแนนถอดถอน โดยไม่อยู่ภายใต้บังคับ ควบคุม แทรกแซง สั่งการ อิทธิพล การสัญญา แลกเปลี่ยนสิ่งตอบแทนใด ๆ

4.3 หลักการลงคะแนนเสียงโดยลับ เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้มีสิทธิลงคะแนนถอดถอน ไม่ให้ถูกละเมิดเสรีภาพหรือล่วงรู้โดยบุคคลอื่น อันอาจทำให้ผู้ใช้สิทธิขาดอิสระที่จะลงคะแนนถอดถอนตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง

4.4 หลักการถอดถอนอย่างแท้จริง ผู้มีสิทธิลงคะแนน การเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางแก่ผู้มีสิทธิลงคะแนน

4.5 หลักการมีกำหนดระยะเวลา กำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

4.6 หลักความเสมอภาค ทุกคนมีเสียงเท่ากัน

4.7 หลักความทั่วถึงเป็นการทั่วไป เป็นการส่งเสริมให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนให้ทั่วถึงในการใช้สิทธิอย่างสมบูรณ์

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารซึ่งผู้จัดอาศัยข้อมูลจากเอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำราและบทความทางวิชาการ คำสั่งและคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องประกอบกับจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

6.2 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดจากการดำเนินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของไทย

6.3 ทำให้ทราบข้อมูลและข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับการดำเนินการตามกฎหมายในกระบวนการจัดการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการบริหารจัดการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และเที่ยงธรรม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การถอดถอนตำแหน่งทางการเมือง

ในการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การวิเคราะห์การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและหน้าที่ของคนไทยในการเลือกตั้ง
2. แนวคิดและหลักเกณฑ์ในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น และระดับชาติในต่างประเทศ
3. ความเป็นมาและหลักเกณฑ์ในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติในประเทศ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและหน้าที่ของคนไทยในการเลือกตั้ง

1.1 ความหมายของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง (อังกฤษ: election) เป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยแบบทางอ้อม (indirect democracy) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนของตนเข้ามาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะหมายถึง ตำแหน่งทางการเมือง

วิสุทธิ โปธิแทน¹ ให้ความหมาย การเลือกตั้ง ว่า การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือ บุคคลจำนวนหนึ่งจากหลายๆคนหรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชี จำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายๆบัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน

การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลือกผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับ ความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรม

¹ วิสุทธิ โปธิแทน (2524) ประชาธิปไตย:แนวความคิดและตัวแบบประชาธิปไตย.กรุงเทพฯ:

วิชา ไชยสาร² ให้ทัศนะว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง

ผู้ศึกษาเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองเป็นการเลือกตัวแทนตนไปทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของบ้านเมืองและสิทธิใดๆ ของตน โดยตัวแทนเป็นผู้กระทำการแทน ซึ่งประชาชนเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย วิสัยทัศน์ที่ตนชอบเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกผู้บริหารหรือผู้นำประเทศ

1.2 หลักการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นบุคคลทั่วไปที่อายุเข้าตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีอิสระอย่างเต็มที่ มีการกำหนดว่าการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะได้ผู้แทนที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาได้เป็นระยะเวลากี่ปี บางประเทศอาจจะเสนอเวลาให้เป็น 4 ปี หรือ 6 ปี กำหนดให้แต่ละคนสามารถเข้าไปเลือกตั้งในคูหาเลือกตั้งได้ครั้งละ 1 คน และไม่จำเป็นจะต้องบอกให้คนอื่นทราบว่าตัวเองเลือกตั้งใครผู้ที่เลือกตั้งทุกคนมีสิทธิในการออกเสียงได้เพียง 1 เสียงเท่านั้น และต้องมีการดูแลการเลือกตั้งไม่ให้มีการทุจริต

1.3 วิธีการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งทางการเมืองของประชาชนมีอยู่หลายรูปแบบและวิธีการแตกต่างกันไป ในแต่ละระบบการเมืองและบริบทแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศจึงได้มีนักวิชาการหลายท่านได้จัดรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้คือ

² วิชาไชยสาร (2541) ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ นิธิธรรม หน้า 8-9

อัลมอนต์ และ โพลเวล³ ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ละเอียดชัดเจน โดยแบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ โดยแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อยๆ อีกดังนี้ คือ

แบบเป็นทางการ (Conventional Forms)

1. การออกเสียงเลือกตั้ง
2. การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง
3. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
4. การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ
5. การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

แบบไม่เป็นทางการ (Unconventional Forms)

1. การยื่นข้อเรียกร้อง
2. การเดินขบวน
3. การเข้าประจันหน้ากัน
4. การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
6. สงครามกองโจนและการปฏิวัติ

บาร์เบอร์⁴ ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเอง โดยตรงเช่น บริหารงาน กำหนดนโยบาย และตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง
2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง โดยการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชน เข้าไปทำหน้าที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งโดยเสรี แต่กำหนดกติกาเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาควบคุมตามความเคลื่อนไหวของฝ่ายปกครองเพื่อให้การปกครองเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

นิว และ เวอร์บา⁵ ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทางการเมืองในลักษณะกว้างและชัดเจน โดยแบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

³ อัลมอนต์ และ โพลเวล (Almond & Powell 1976, PP 145-146 เอกสารประกอบการบรรยายแนวคิดและทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น)

⁴ บาร์เบอร์ (Barber 1972, p.3 grac.vru.ac.th/meeting-ng-board/2555-03/23_Rungr.pdf)

⁵ นิว และ เวอร์บา (grad.vru.ac.th/meeting-bord/2555-03/CID/.../15)

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชน หรืออาจจะเป็นแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนต่อไป อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ต้องการความริเริ่มหรือจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากกิจกรรมการรณรงค์ทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนลงคะแนนเสียง

3. การติดต่องานของประชาชน คือ การติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลโดยลำพังตัวเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลา เป้าหมายและเนื้อหาสาระการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังเป็นการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่นๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวม ทั้งนี้ เพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐบาล

4. การร่วมในกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคม เป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจจะกระทำร่วมกันภายในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ และจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากเนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความคิดริเริ่มบ้าง

บรอมก⁶ ได้จำแนกลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองไว้ 3 ประการใหญ่ๆด้วยกัน คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (voting)
2. การวิธีบีบบังคับ หรือชักจูงอย่างไม่เป็นทางการ (informal method of Pressure and persuasion)
3. การดำเนินการอย่างเป็นทางการ (formal actions)

ทรงทรัพย์ พิริยคุณธร⁷ ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็น 2 รูปแบบ คือ

⁶ บรอมก (grad.vru.ac.th./neeting-bord/2555-03/CID/..../15) 15 boonsong 21950, p.252

อ้างถึงใน ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธ์, 2513, หน้า 10)

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ โดยมีกฎหมายรองรับให้กระทำ
ได้ หรือต้องกระทำ วิธีการที่สำคัญและยอมรับปฏิบัติใช้กันทั่วไปในระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

1.1 การเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น การเลือกตั้งเป็นรูปแบบการ
มีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด ในทางการวิจัยสามารถวัดระดับ ประเมินค่าของพฤติกรรม
การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แน่นอนชัดเจนมากกว่าพฤติกรรมอื่นๆ

1.2 การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในประเด็นหรือ
เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะของประชาชน เช่น การพูด อภิปราย เป็นต้น

1.3 การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง
โดยการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความมุ่งหมายที่จะเข้าไปทำ
หน้าที่บริหารประเทศให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของพรรค

1.4 การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่กลุ่มคนมา
ร่วมกันเพราะมีอาชีพการงานหรือมีผลประโยชน์ หรือมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
และใช้พลังของกลุ่มให้มีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อปกป้องคุ้มครอง
ผลประโยชน์ของกลุ่มตน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองใน
ลักษณะนี้ในระบบการเมืองแบบเผด็จการไม่ยอมรับและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วน
ร่วม โดยจะมีกฎหมายห้ามไว้อย่างชัดเจน แม้ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยบาง
ประเทศจะมีได้ห้ามแต่ก็ไม่ได้ระบุหรือมิได้มีกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้

2.1 การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง โดยประชาชนรวมตัวกันเพื่อแสดงความไม่
เห็นด้วยกับนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเป็นการรวมตัวเพื่อ
เรียกร้องต่อรัฐบาลในการกำหนดนโยบาย เป็นต้น

2.2 การก่อความวุ่นวายทางการเมือง เช่น การนัดหยุดงาน การรณรงค์ให้ความร่วมมือ
กับรัฐบาลเป็นวิธีแสดงออกของประชาชน โดยการไม่เชื่อฟังอำนาจรัฐ หรือปฏิบัติการที่ละเมิด
กฎหมาย โดยอ้างความบกพร่องของรัฐบาลเป็นสาเหตุ วิธีการนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบเป็นความ
เสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

1.4 ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีปัจจัยที่ต้องพิจารณาร่วมด้วยดังนี้

1. ระบบการเมือง ระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง
มากที่สุดคือ ระบอบประชาธิปไตย ส่วนระบบการเมืองอื่นมักกีดกันหรือปิดโอกาสนี้

⁷ ทรงทรัพย์ พิริยคุณธร (grad.vru.ac.th/meeting-board/2555-03/CID/.../15 2544, หน้า 30)

2. วัฒนธรรมการเมือง แบบอย่างของทัศนคติความโน้มเอียงที่บุคคลในฐานะสมาชิก ระบบการเมืองมีต่อการเมือง มีผลสำคัญต่อลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และโดยที่วัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละสังคมได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ด้วย วัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละสังคมแต่ละประเทศจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะของวัฒนธรรม ของสังคม เช่น จากลักษณะวัฒนธรรมในสังคมไทยที่มีความเคารพยกย่องผู้อาวุโส เคารพเชื่อฟัง ผู้ปกครอง เป็นต้น

วัฒนธรรมที่สั่งสมต่อเนื่องมาเป็นเวลา จนมีคำกล่าวเปรียบเปรยเพื่อสั่งสอนเด็ก ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ว่า “เป็นผู้น้อยคอยก้มประนมกร” ลักษณะความเชื่อค่านิยมในโครงสร้าง วัฒนธรรมไทยเช่นนี้ ทำให้ประชาชนเคยชินต่อการเป็นผู้ตาม หรือพอใจที่ เป็นผู้ถูกปกครอง นับเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ต้องการวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมี ส่วนร่วมของคนในสังคมเป็นอย่างมาก

3. โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนด้วย เช่น ระดับการศึกษาของประชาชนในสังคม รายได้

4. สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศต่างๆ ในโลก และอิทธิพลของข่าวสารข้อมูลต่างๆ ที่แพร่หลายติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วในปัจจุบัน มีส่วนช่วย กระตุ้นหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้

1.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนมีดังต่อไปนี้⁸

1.เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิด ความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้นๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้ มองเห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ก่อให้เกิด การพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่าง โครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2.การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลากระบวนการหรือโครงการการมีส่วนร่วมของ ประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของ ประชาชนมาตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของ

⁸ สถาบันพระปกเกล้า (grad.vru.ac.th/meeting-bord/2555-03/CID/.../15 – 2544 หน้า 7-8)

ประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลากว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้วและนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ

3. การสร้างฉันทามติการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งอาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเขาก็ยอมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า “กรณีที่น่ากลัวที่สุด” บางครั้งเมื่อความขัดแย้งนำไปสู่ความขมขื่นและการเป็นปฏิปักษ์ มันจะยากยิ่งขึ้นในการที่จะแก้ปัญหาประเด็นนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้อย่างไรก็ดีการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษ มันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุกๆ กรณีได้

6. การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็คือจะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้นๆ

7. การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน ในขณะที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทำงานกับสาธารณชนในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน เขาจะค่อยๆ เพิ่มความรู้สึกที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชนและต่อที่ว่าสาธารณชนมองการปฏิบัติงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นอย่างไร บ่อยครั้งที่ทัศนคติเหล่านี้ได้นำมาพูดคุยกันภายใน เพื่อที่ว่าเจ้าหน้าที่จะเกิดความตระหนักถึงการตอบสนองของสาธารณชนที่เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่างๆ ถึงแม้ว่าประเด็นนั้นอาจจะไม่ใหญ่โตมากนักที่จะต้องทำ โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการ

8. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชนประโยชน์อันสำคัญอย่างยิ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การให้การศึกษาต่อสาธารณชนที่ดีขึ้นกว่า

ผู้มีส่วนร่วมไม่เพียงแต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา แต่เขายังได้เรียนรู้ด้วยว่ากระบวนการตัดสินใจโดยองค์การส่วนท้องถิ่นของเขาควรจะเป็นอย่างไรและทำไมจึงต้องตัดสินใจดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่นในอนาคตอีกด้วย

1.6 ปัญหาการเลือกตั้งของประชาชนในสังคมไทย

1. การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งในประเด็นนี้อาจแบ่งตามลักษณะพฤติกรรม การไม่มีส่วนร่วมและลักษณะของประชาชนได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (กองราชการส่วนตำบล⁹)

1.1 ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับดีเข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เป็นทางการหรือการใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีอยู่

1.2 ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไปเช่นกันที่ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะวิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้คนกลุ่มนี้มีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับการเร่งรัดแสวงหาความมั่นคง ความก้าวหน้าในชีวิต ประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่กว่า ขาดสาธารณประโยชน์ คือจิตที่เป็นสาธารณที่เห็นประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมเชื่อมโยงถึงกัน คนกลุ่มนี้จะไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกรูปแบบ ตราบเท่าที่ประโยชน์ส่วนตนของเขายังไม่ถูกคุกคาม ลิดรอน จนต้องพึ่งพิงอำนาจทางการเมืองเข้ามาช่วยจัดการให้

1.3 ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างในสังคมมีฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสของการประกอบอาชีพ ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้มองไม่เห็นและไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสำคัญมากกว่าการดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ จึงปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบหากไม่มีสิ่งจูงใจ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจากความตระหนักรู้ความเข้าใจในคุณค่า และความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมเพราะอิทธิพลของปัจจัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง

3. การมีส่วนร่วมอย่างไม่มีระบบ ในสังคมของประเทศไทยกำลังพัฒนา เช่นในประเทศไทย การมีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ที่เคลือบคลุมไว้บรรทัดฐาน ขาดองค์การขาดขั้นตอนมาก เป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ล่อแหลมต่อการปะทุตามอารมณ์ไม่เป็นไปโดย

⁹ กองราชการส่วนตำบล (2544, หน้า 47-79)

สันติวิธี และก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงทำลายต่อความสงบสุขของสังคมและพัฒนาการทางการเมือง

4. การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการมากเกินไป เนื่องจากการใช้นโยบายที่เกิดผลกระทบกับประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดภาวะกดดันจนต้องลุกออกมาเรียกร้องกดดันเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐ การมีส่วนร่วมลักษณะนี้เกิดขึ้นมากในสังคมไทยปัจจุบันในรูปแบบมีอบต่างๆ

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์แอบแฝง เป็นการระดมสรรพกำลังทางการเมืองของประชาชนมาเป็นฐานรองรับอำนาจหรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรคพ้นจากตำแหน่ง

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของคนไทยในการเลือกตั้ง

หน้าที่ของชนชาวไทย หมายถึง ภาระและความรับผิดชอบของประชาชนชาวไทยทุกคนซึ่งต้องยึดถือปฏิบัติ ในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีสองสถานะ คือ

1. ในฐานะผู้ปกครอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชนชาวไทยและประชาชนสามารถใช้อำนาจอดังกล่าวผ่านการเลือกผู้แทนของตน อันได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาแทนตน

2. ในฐานะผู้อยู่ภายใต้การปกครอง รัฐธรรมนูญนอกจากจะมีบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างชัดเจนแล้วขณะเดียวกันก็ได้กำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่บางประการควบคู่ไปด้วย กล่าวคือ เมื่อรัฐได้ให้หลักประกันในสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนแล้ว ประชาชนก็มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อรัฐด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้กำหนดหน้าที่ของประชาชนไว้ในหมวดที่ 4 ว่าด้วย “หน้าที่ของชนชาวไทย” สรุปได้ดังนี้

1. หน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

3. หน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

4. หน้าที่ป้องกันประเทศ

5. หน้าที่รับราชการทหาร

6. หน้าที่เสียภาษีอากร
7. หน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ
8. หน้าที่รับการศึกษาอบรมตามที่กฎหมายบัญญัติ
9. หน้าที่พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น
10. หน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนาจความสะอาดและให้บริการแก่ประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดหน้าที่ของประชาชนไว้ในหมวดที่ 4 ว่าด้วย “หน้าที่ของชนชาวไทย” สรุปได้ดังนี้

1. หน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. หน้าที่ป้องกันประเทศรักษาผลประโยชน์ของชาติและปฏิบัติตามกฎหมาย
3. หน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ
4. หน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิตักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. บุคคลที่เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนาจความสะอาด และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545

ความหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายความว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

วิธีการออกเสียง/จำนวนผู้สมัคร

ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครได้ไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ระยะเวลาการจัดให้มีการเลือกตั้ง

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 45 วัน นับแต่วันที่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งครบวาระ หรือภายใน 60 วัน นับแต่วันที่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นใดนอกจากครบวาระ เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นจะเหลืออยู่ไม่ถึง 180 วัน

ประกาศให้มีการเลือกตั้ง

เมื่อมีกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศให้มีการเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมีหน้าที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

การดำเนินการเลือกตั้ง

เมื่อมีกรณีต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นใดหรือผู้บริหารท้องถิ่นใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นนั้น และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 4 คนแต่ไม่เกิน 6 คน เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ รับสมัครเลือกตั้ง กำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง แต่งตั้งและจัดอบรมเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และดำเนินการเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดำเนินการเกี่ยวกับที่ลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และการประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้ง จัดให้มีหีบบัตรเลือกตั้งและวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และดำเนินการอื่นอันจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ เสนอแนะและให้ความเห็นชอบในการกำหนดหน่วยเลือกตั้ง ที่เลือกตั้ง และการแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งของผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กำกับดูแลผู้อำนวยการการเลือกตั้ง การลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง การประกาศผลการนับ

คะแนนเลือกตั้ง กำหนดสถานที่รวบรวมผลคะแนน และรวบรวมผลคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง และรายงานผลการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง 1 คน คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจำนวน 7 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอีก 6 คน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งในที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1. มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง
3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง
4. คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

1. วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
 2. เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
 3. ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
 4. อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
 5. มีลักษณะอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด
- คุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง
1. มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
 2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
 3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเวลาติดต่อกัน 3 ปีที่สมัครรับเลือกตั้งและ

4. คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกตั้ง (มาตรา 45)

1. ดิคาเสพติดให้โทษ
2. เป็นบุคคลล้มละลาย
3. เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นภิกษุสามเณร นักพรต หรือนักบวช อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง)
4. ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกควบคุมขังอยู่โดยหมายศาล
5. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
6. ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่จะได้รับโทษหรือไม่ โดยได้พ้นโทษหรือต้องคำพิพากษามายังไม่ถึง 5 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี
7. เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและผิดมิชอบในวงราชการ
8. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะรื้อรายผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
9. เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณีมายังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง
10. อยู่ในระหว่างเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 37 หรือตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
11. เคยถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมายังไม่ถึง 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งอันเนื่องมาจากการกระทำการโดยไม่สุจริตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต
12. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
13. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

14. เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

15. เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าของที่ดินของรัฐ

16. เป็นกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

17. ลักษณะอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัคร ห้ามมิให้ผู้สมัครใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่กำหนด จำนวนเงินค่าใช้จ่ายให้รวมถึงบรรดาเงินที่บุคคลอื่นได้จ่ายหรือรับว่าจะจ่ายแทนและทรัพย์สินที่บุคคลอื่นได้นำมาทำให้หรือยกให้โดยไม่คิดค่าตอบแทน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครโดยผู้สมัครรับรู้หรือยินยอม ในกรณีที่น่าทรัพย์สินมาใช้ ให้คำนวณตามอัตราค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามปกติในท้องที่นั้น บรรดาเงินที่บุคคลอื่นได้ใช้จ่ายในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครและผู้สมัครได้รับทราบถึงการกระทำดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าเป็นจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่ผู้สมัครรับรู้หรือยินยอม ภายใน 90 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ผู้สมัครต้องยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายในการเลือกตั้งซึ่งรับรองความถูกต้อง พร้อมทั้งหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นจริงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

การลงคะแนนเลือกตั้ง

ในวันเลือกตั้งให้เปิดการลงคะแนนเลือกตั้งตั้งแต่เวลา 08.00 นาฬิกาถึงเวลา 15.00 นาฬิกา ก่อนเริ่มเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งนับจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมดของหน่วยเลือกตั้งนั้น และปิดประกาศจำนวนบัตรเลือกตั้งไว้ในที่เปิดเผยและเมื่อถึงเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเปิดหีบบัตรเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้นเห็นว่าเป็นหีบบัตรเลือกตั้งเปล่า และให้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งตามวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แล้วให้บันทึกการดำเนินการดังกล่าวโดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 2 คนซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย เว้นแต่ไม่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในขณะนั้น

ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้ง ไปแสดงตนต่อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง โดยแสดงบัตรประจำตัว

ประชาชนหรือแสดงบัตรหรือหลักฐานอื่นใดทางราชการที่มีรูปถ่ายอันแสดงตนได้ บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุแล้วให้ใช้แสดงตนได้

เมื่อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งตรวจสอบชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้วให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นดั่งๆถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงให้จดหมายเลขบัตรและสถานที่ออกบัตรและผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นหลักฐานตามวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แล้วให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมอบบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้ขึ้นเพื่อไปลงคะแนนเลือกตั้ง

ในกรณีที่มิใช่ผู้ทักท้วงหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสงสัยว่าผู้ซึ่งมาแสดงตนนั้นมิใช่ผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งบันทึกการทักท้วงหรือข้อสงสัยไว้เป็นหลักฐาน และให้ทำการสอบสวนและวินิจฉัยว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยเป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ แล้วให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งบันทึกคำวินิจฉัยและลงลายมือชื่อไว้

การลงคะแนนเลือกตั้งให้ทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเลือกตั้ง ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ทำเครื่องหมายในช่องไม่ลงคะแนนเลือกตั้งในบัตรเลือกตั้ง เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเลือกตั้งแล้ว ให้พับบัตรเลือกตั้งเพื่อมิให้ผู้อื่นทราบได้ว่าลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใด แล้วให้นำบัตรเลือกตั้งนั้นใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้งด้วยตนเองต่อหน้ากรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

เมื่อถึงกำหนดเวลาปิดการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งประกาศปิดการลงคะแนนเลือกตั้งและงดจ่ายบัตรเลือกตั้ง แล้วให้ทำเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งที่เหลืออยู่เพื่อให้บัตรเลือกตั้งที่ลงคะแนนเลือกตั้งไม่ได้ตามวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดและกรณีที่มีผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิเหลืออยู่ในที่เลือกตั้งแต่ยังไม่ได้รับบัตรเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจ่ายบัตรเลือกตั้งแก่ผู้มาแสดงตนนั้น และเมื่อได้ทำการลงคะแนนเลือกตั้งเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งปิดช่องใส่บัตรเลือกตั้งของหีบบัตรเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจัดทำรายการเกี่ยวกับจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด จำนวนผู้มาแสดงตนและรับบัตรเลือกตั้ง และจำนวนบัตรเลือกตั้งที่เหลือ แล้วให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งทุกคนลงลายมือชื่อไว้ และประกาศให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งทราบ

การนับคะแนนและการประกาศผลการเลือกตั้ง

เมื่อเสร็จสิ้นการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งดำเนินการนับคะแนนเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง โดยให้กระทำ ณ ที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งและให้กระทำโดยเปิดเผยและห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงเวลาการนับคะแนน

เมื่อมีการรวมผลการนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งนั้น จำนวนบัตรเลือกตั้งที่มีอยู่ทั้งหมด จำนวนบัตรเลือกตั้งที่ใช่ และจำนวนบัตรเลือกตั้งที่เหลือจากการลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ให้กระทำโดยเปิดเผยและรายงานผลการนับคะแนนเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทันที เพื่อรวบรวมผลการนับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น แล้วให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งและรายงานแสดงผลการนับคะแนนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดโดยเร็ว

เมื่อคณะกรรมการการเลือกประจำจังหวัดได้รับรายงานผลการนับคะแนนเลือกตั้งแล้ว เห็นว่าการเลือกตั้งและการนับคะแนนเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประกาศผลการเลือกตั้ง

ในกรณีที่คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าได้มีการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้ง หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการนับคะแนนเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นด้วยกับรายงานดังกล่าว ให้มีคำสั่งให้นับคะแนนเลือกตั้งใหม่หรือให้มีการเลือกตั้งใหม่

2. แนวคิดและหลักเกณฑ์การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติในประเทศและต่างประเทศ

เลิศชาย ปานमुख¹⁰ ได้ให้แนวคิดในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง (Impeachment) และการถอดถอนนักการเมืองระดับท้องถิ่น (Recall) ที่ได้รับการบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับ 2540 จนถึงฉบับ 2550 นับเป็นกลไกสำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่ใช้ในการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยเปิดโอกาสให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งกระทำผิด ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ในขณะที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ เพื่อให้พ้นไปจากตำแหน่งก่อนเวลาอันสมควร เพราะหากปล่อยให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปก็จะสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชนได้

¹⁰ เลิศชาย ปานमुख เรียบเรียงในโครงการศึกษาแนวทางการสร้างสุขภาวะในกระบวนการนิติบัญญัติ ดร.ภูมิ มูลศิลป์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (<http://ppvoice.org/?module=article&page=detail&id=700>)

ฌอง-ฌาค รูสโซ¹¹ เจ้าของทฤษฎีสัญญาประชาคม กล่าวว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนทุกคนมีเจตจำนงเสรีแต่เมื่ออยู่ร่วมกันจึงต้องยินยอมพร้อมใจกัน จำกัดเสรีภาพบางส่วนด้วยการทำสัญญาประชาคมขึ้นมา ซึ่งประชาธิปไตยที่เบ่งบานขึ้นมาในยุคหลังต่างก็ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาการทฤษฎีของรูสโซและมองเตสกีเอออยู่ไม่น้อย

จอห์น ล็อกและมองเตสกีเออ¹² ได้นำแนวคิดของหลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการดูแลและคานอำนาจรวมถึงหลักการคุ้มครองและรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

แม้ว่าปัจจุบันแนวคิดในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง จะได้รับการพัฒนาไปมาก โดยแบ่งการถอดถอนระดับชาติหรือการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ซึ่งกระทำผ่านองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ และการถอดถอนระดับท้องถิ่นหรือการปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) ที่ทำให้อำนาจประชาชนในการลงคะแนนเสียงปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยตรง

2.1 ประเภทของการถอดถอน¹³

1. การถอดถอนแบบขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) เป็นระบบการตรวจสอบและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับสูง โดยกระทำผ่านองค์กรทางการเมืองที่มีการใช้ระบบการไต่สวนและระบบกล่าวหา แบ่งเป็น

1.1 การตรวจสอบและการถอดถอนโดยวิธีการทางรัฐสภาเป็นระบบการพิจารณาความผิดโดยรัฐสภาล้วนๆ ประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา บราซิล อินเดีย เม็กซิโก ฟิลิปปินส์ บัลแกเรีย คอสตาริกา ไชปรัส ไอร์แลนด์ เกาหลีใต้ และประเทศไทย

1.2 การตรวจสอบและการถอดถอนโดยกระบวนการทางศาล แบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ

1.2.1 ระบบการพิจารณาคดีโดยศาลสูงเป็นระบบการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลฎีกาหรือศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นศาลแรกและศาลสุดท้ายในการพิจารณาคดีและตัดสินลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปกตินิยมใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติ ประเทศที่ใช้วิธีการนี้ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม กรีซ สวีเดน สเปน และโปรตุเกส ซึ่งใช้ศาลฎีกาตัดสิน ส่วนประเทศที่ใช้ศาลรัฐธรรมนูญตัดสิน เช่น เยอรมัน ออสเตรีย อิตาลี เป็นต้น

¹¹ ฌอง-ฌาค รูสโซ (<http://phatrasamon.blophotvlogststot.com/2009/03/genn-japqqes-rousspau14.html>)

¹² จอห์น ล็อกและมองเตสกีเออ (www.the-thai-law.com/law/law5/noed5-2.html.)

¹³ เลิศชาย ปานมูช เรียบเรียงในโครงการศึกษาแนวทางการสร้างสุขภาวะในกระบวนการนิติบัญญัติ ดร.ภูมิ มูลศิลป์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (<http://ppvoice.org/?module=article&page=detail&id=700>)

1.2.2 ระบบพิจารณาคดีโดยศาลปกติเป็นกระบวนการปกติเหมือนพิจารณาคดีบุคคลธรรมดาทั่วไป ประเทศที่ใช้ระบบนี้ ได้แก่ อัลจีเรีย บาฮามาร์ คองโก เช็กโกสโลวาเกีย ฟิจิกาบอง ซาอีร์ ยูโกสลาเวีย แทนซาเนีย สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งสอบสวนและฟ้องร้องต่อศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา เหมือนการดำเนินคดีอาญาทั่วไปที่ดำเนินต่อบุคคลธรรมดา

1.3 การตรวจสอบและการถอดถอนโดยรัฐสภาและศาลพิเศษที่ตั้งขึ้นโดยเฉพาะ หรือรูปแบบผสมระบบนี้ใช้ในการพิจารณาถอดถอนผู้พิพากษาเท่านั้น โดยผู้กล่าวหา คือ คณะกรรมาธิการกล่าวหา โดยศาลที่จะพิจารณาถอดถอนผู้พิพากษาประกอบด้วยสมาชิกของสองสภาเป็นผู้ตัดสิน ประเทศที่ใช้ระบบนี้ ได้แก่ ฝรั่งเศส เดนมาร์ก คาเมรูน ไอวอรีโคสต์ เซเชลล์บิเจอร์แดน และญี่ปุ่น

1.4 การตรวจสอบและการถอดถอนโดยสภาพิเศษพบได้ทั่วประเทศได้วันเพียงประเทศเดียว โดยสภาพิเศษนี้จะมีหน้าที่ตรวจสอบควบคุมและพิจารณาความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะ

2. การถอดถอนแบบปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) การตรวจสอบและการถอดถอนวิธีนี้จะให้อำนาจประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในการปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยตรง โดยให้ประชาชนลงคะแนนเสียง ซึ่งประเทศที่นำระบบนี้ไปใช้ในการปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติส่วนใหญ่พบในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา เช่น ปานามา และเวเนซุเอล่า เป็นต้น ส่วนประเทศที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับมลรัฐและข้าราชการระดับสูง ได้แก่ อาร์เจนตินา โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เปรู และเวเนซุเอล่า เป็นต้น และประเทศที่นำระบบการปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปใช้ในระดัท้องถิ่น ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา และประเทศไทย เป็นต้น

2.2 กระบวนการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นของต่างประเทศ ประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁴

รูปแบบปกครองเป็นสหพันธรัฐประชาธิปไตย แบ่งการปกครองเป็น 50 มลรัฐ มี 13 มลรัฐ ที่ใช้ระบบ “Recall” และแบ่งได้ 3 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 การถอดถอนถือเป็นการเลือกตั้งใหม่ไปในวันเดียวกัน จึงมีผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีการโฆษณา มีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การนับคะแนนหากผู้ถูกร้องได้คะแนนน้อยกว่าผู้สมัครอื่นผู้ถูกร้องก็พ้นจากตำแหน่งทันที หากนับคะแนนชนะก็ทำหน้าที่ต่อไป เช่น อริโซนา แคลิฟอร์เนีย โคโลราโด เนวาด้า

¹⁴ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2542). การเมืองอเมริกา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมาธรรม. หน้า 292-293

รูปแบบที่ 2 ลงคะแนนถอดถอนด้วยการเลือกตั้งพิเศษ กล่าวคือ จัดการลงคะแนนเสียง 2 ครั้ง (1) จัดการลงคะแนนเสียงถอดถอน (2) จัดการเลือกตั้งใหม่พิเศษแยกออกมา เช่น หลุยเซียน่า มิกซิแกน มินเนโซต้า มอนทานา นิวเจอร์ซี

รูปแบบที่ 3 ลงคะแนนเสียงถอดถอนแล้วแต่งตั้งบุคคลตามรายชื่อมาสืบต่อตำแหน่ง กล่าวคือ บัตรลงคะแนนมีการตั้งคำถามให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนตอบ 2 ข้อ (1) ท่านต้องการถอดถอนเจ้าหน้าที่ให้พ้นจากตำแหน่งหรือไม่ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” (2) มีรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติครบถ้วนให้เลือกด้วย การนับคะแนนจากความต้องการของประชาชนที่ต้องการถอดถอนก่อน ถ้าเสียงส่วนใหญ่ไม่ต้องการถอดถอนก็หยุดกระบวนการสืบต่อตำแหน่ง ผู้ถูกร้องก็ทำหน้าที่ต่อไป หากเป็นการถอดถอนผู้ว่าการมลรัฐ ผู้ที่สมัครจะสืบต่อตำแหน่งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดียวกับผู้ถูกร้องและต้องได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการของพรรคการเมือง เช่น อลาสก้า อิลลินอยด์

คุณสมบัติของประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง¹⁵

- 1) ต้องเป็นพลเมือง หรือเป็นผู้มีสัญชาติอเมริกันเท่ากัน
- 2) ต้องมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์
- 3) ต้องเป็นคนที่อยู่ในท้องถิ่นในระยะเวลาพอสมควร ในปี ค.ศ. 1970 สภาองเกรสได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการออกเสียง คือ ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงได้จะต้องมีถิ่นที่อยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น 30 วัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1973 ศาลสูงแก้ไขเป็น 50 วัน
- 4) จะต้องไปลงทะเบียนแสดงเจตจำนงออกเสียงเลือกตั้งภายในระยะเวลาที่แต่ละมลรัฐกำหนด โดยส่วนใหญ่กำหนดไว้ภายใน 54 วัน ก่อนวันเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้งของตน
- 5) แต่ละมลรัฐจะมีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นของตัวเอง เช่น มลรัฐส่วนมาก 46 มลรัฐไม่ให้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแก่ผู้ที่เคยติดคุก หรือก่ออาชญากรรม

การถอดถอนออกจากตำแหน่ง (Impeachment Process)

อำนาจหนึ่งของสภาองเกรสคือ อำนาจตุลาการ รัฐธรรมนูญได้กล่าวไว้ว่านอกเหนือจากอำนาจตุลาการที่ศาลสูงรับผิดชอบแล้ว ให้สภาองเกรสใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อควบคุมและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารและข้าราชการพลเรือนสหรัฐอเมริกา ทุกคนที่กระทำความผิดและประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่สภาองเกรสมีอำนาจในการถอดถอนออกจากตำแหน่ง (เนื่องจากระบบแบ่งแยกอำนาจนั้นสภาผู้แทนราษฎรไม่มีอำนาจอภิปรายไม่ไว้วางใจฝ่าย

¹⁵ สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2542). การเมืองอเมริกา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมารธรรม. หน้า 166-167

บริหารเหมือนระบบควบคุมอำนาจ อำนาจนี้เรียกว่า อำนาจการถอดถอนออกจากตำแหน่ง (Impeachment)

บุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจในกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงอำนาจนี้ว่า ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และข้าราชการพลเรือนแห่งสหรัฐอเมริกาถือเป็นผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจของกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งทั้งสิ้น รวมถึงคณะรัฐมนตรี ผู้พิพากษา ตลอดจนข้าราชการชั้นสูง ยกเว้นข้าราชการทหารบก ทหารเรือ และข้าราชการในสภาองเกรส ทั้งนี้กระบวนการถอดถอนดังกล่าวจะสามารถทำได้ในกรณีสงสัยว่ากบฏ รับสินบน หรือกระทำความผิดทางอาญาร้ายแรง หรืออุกฉกรรจ์เท่านั้น (Zink, Penniman and Hathorn, 1958: 184) อย่างไรก็ตามแม้ว่าข้าราชการชั้นผู้น้อยจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่อยู่ภายใต้อำนาจของกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่ง แต่ในทางปฏิบัติข้าราชการที่มีปัญหาอาจยื่นขอมออกจากตำแหน่งมากกว่าที่จะต่อสู้ในกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่ง เพราะกระบวนการดังกล่าวเป็นเรื่องที่น่ากลัวสำหรับข้าราชการชั้นผู้น้อย

กระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งบริหารและตำแหน่งข้าราชการ กระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การดำเนินการโดยสภาผู้แทนราษฎร กระบวนการถอดถอนเริ่มจากสภาผู้แทนราษฎรตรวจสอบการทำงานของข้าราชการฝ่ายบริหารด้วยการตั้งข้อหาหรือกล่าวโทษข้าราชการที่สงสัยว่ากระทำผิด โดยอาศัยการทำงานของคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการศึกษาและทำรายงานเสนอว่าสมควรที่จะถอดถอนข้าราชการบุคคลนั้นหรือไม่ จากนั้นจึงนำส่งกลับมาให้สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาและลงคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงเห็นชอบเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดจึงสามารถส่งให้สภาสูงดำเนินการสอบสวนต่อไปได้ การดำเนินการของสภาสูง เมื่อสภาสูงได้รับข้อกล่าวหา สภาสูงจะต้องเป็นผู้กำหนดวันและเวลาในการพิจารณาตัดสินคดี โดยทั่วไปมักกำหนดวันหลังจากได้รับข้อกล่าวหาประมาณ 2-3 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน เพื่อให้เวลาในการได้ข้อกล่าวหา และให้สภาผู้แทนราษฎรซึ่งทำหน้าที่เสมือนอัยการเตรียมและค้นหาหลักฐานในการพิจารณาคดี อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ถูกฟ้องร้องให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งอาจจะชิงลาออกก่อนที่จะมีการไต่สวน เพราะบุคคลเหล่านี้เกรงว่าถ้ารองจนกระทั่งการลงมติเสร็จสิ้นอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเป็นอย่างมาก

ระหว่างการรวบรวมข้อเท็จจริงสภาสูงมีอำนาจในการเรียกผู้ถูกกล่าวหามาให้การ โดยที่ผู้ที่ถูกกล่าวหาอาจจะละเมิดคำสั่งไม่ได้ แต่การให้ปากคำผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิให้การเองหรือส่งผู้แทนมาแสดงหลักฐานข้อเท็จจริงได้

เมื่อถึงกำหนดเวลาที่สภาสูงกำหนด สภาสูงจึงเริ่มทำการพิจารณาคดี การพิจารณาคดีของสภาสูงประกอบด้วยคณะทำงานมีลักษณะคล้ายกับระบบลูกขุนในศาล โดยการพิจารณาคดีจะต้องผ่านการให้ความเห็นจากคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยวุฒิสมาชิกจำนวน 12 คน ในกรณีการถอดถอนตำแหน่งข้าราชการทั่วไปประธานสภาสูงมีฐานะเป็นเสมือนผู้พิพากษาในการพิจารณาคดี แต่สำหรับการพิจารณาถอดถอนตำแหน่งประธานาธิบดีนั้นผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีจะต้องมาจากศาลสูง ก่อนที่การพิจารณาคดีจะเริ่มขึ้นสภาสูงต้องกล่าวคำสาบานว่าจะพิจารณาคดีด้วยความถูกต้องจากหลักฐานที่ปรากฏด้วยความเป็นธรรม และทนายของประธานาธิบดีอาจจะแถลงหลักฐานเพื่อให้ยกฟ้องได้

การตัดสินคดีจะต้องผ่านการลงคะแนนเสียงของสมาชิกสภาสูงถึง 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดจึงจะสามารถถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่งได้ บทลงโทษผู้กระทำผิดพิจารณาได้ตั้งแต่การสูญเสียความเชื่อถือและชื่อเสียงและการถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งโดยที่ผู้กระทำผิดไม่มีสิทธิกลับเข้ามารับตำแหน่งได้อีกต่อไป¹⁶

ประเทศอังกฤษ¹⁷

ประเทศอังกฤษ เป็นดินแดนซึ่งให้กำเนิดแนวคิดเกี่ยวกับหลักการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งหรือที่เรียกกันอย่างแพร่หลายว่า “ระบบอิมพีชเมนต์” (Impeachment) หมายถึง การไต่สวนเพื่อการถอดถอนออกจากตำแหน่งโดยเป็นกระบวนการซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติใช้เพื่อการควบคุมการบริหารและการปฏิบัติหน้าของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งการบริหารระดับสูงหรือการฟ้องร้องกล่าวโทษเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารระดับสูงของรัฐบาล โดยสภาผู้แทนราษฎรหรือโดยสภาสูง(วุฒิสภา)หรืออาจหมายถึงกลไกที่ใช้ในการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยเปิดโอกาสให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระการดำรงตำแหน่ง เพราะเหตุว่า หากปล่อยให้บุคคลนั้นดำรงตำแหน่งต่อไปจะก่อให้เกิดความเสียหายหรือภัยอันตรายต่อประเทศชาติและประชาชน โดยให้ “องค์กรการเมือง” ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือตรวจสอบฝ่ายบริหารมีความชอบธรรมหรือไม่ ทั้งนี้ ด้วย แนวความคิดว่า “เพื่อให้อำนาจสามารถยับยั้งอำนาจด้วยกันได้ และเพื่อให้แต่ละอำนาจอยู่ในกรอบของกฎหมายที่ได้มีการกำหนดไว้” ดังนั้นหากบุคคลใดใช้อำนาจไปในทางมิชอบ หรือไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว องค์กรทางการเมืองย่อมมีสิทธิและสามารถขับบุคคลผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า “ระบบอิมพีชเมนต์” เป็นกลไกและมาตรการสำคัญที่ใช้สำหรับลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทาง

¹⁶ (Zink, Penniman and Hathorn, 1958 : 185)

¹⁷ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2546). การเมืองอังกฤษ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมารธรรม.

การเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิด โดยจะใช้วิธีการขับออกจากตำแหน่งผ่านองค์การทางเมือง”

เจตนารมณ์และลักษณะสำคัญของระบบอิมพิชเมนต์ เป็นวิธีการ “ควบคุมการใช้อำนาจรัฐ” เพื่อประกันความชอบธรรมและความชอบด้วยกฎหมายของการดำเนินการภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ซึ่งได้มีการกำหนดไว้ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ โดยมุ่งหมายที่จะควบคุม “การกระทำ” เฉพาะการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือ ไม่ชอบด้วยกฎหมายของ “บุคคล” ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งต่างๆ โดยหากบุคคลเช่นว่านั้นมิได้กระทำการตามอำนาจหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย ก็อาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งนั้นได้ ทั้งนี้การควบคุมการใช้อำนาจรัฐโดยการถอดถอนออกจากตำแหน่ง เป็นวิธีการที่มุ่งควบคุมผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านตัวบุคคลเป็นสำคัญ โดยส่วนใหญ่ มักจะมุ่งควบคุมหัวหน้าฝ่ายบริหารและรัฐมนตรี แต่ขอบเขตในด้านตัวบุคคลนี้อาจครอบคลุมถึงตำแหน่งอื่นๆ ได้ตามแต่ที่รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศจะกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

การบังคับใช้ระบบอิมพิชเมนต์ซึ่งได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศนั้น เป็น “วิธีการพิเศษ” เป็นการเฉพาะโดยไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินคดี โดยมีความมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความแน่นอนในการดำเนินคดีต่อบุคคลผู้มีอำนาจในทางบริหารในขณะนั้น (ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจจะกลับมามีอำนาจในการบริหารอีก)

2. เพื่อป้องกันไม่ให้ศาลยุติธรรมต้องเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาในทางการเมือง

3. เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาในคดีในอันที่จะได้รับการพิจารณาและพิพากษาจากองค์กรที่สามารถพิจารณาปัญหาได้ทุกด้าน

ระบบการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งจะมีลักษณะพิเศษ ดังนี้

1. เป็นระบบการควบคุม โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารเป็นหลัก

2. เป็นการควบคุมฝ่ายบริหารในด้านตัวบุคคล โดยการถอดถอนออกจากตำแหน่งอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงขณะดำรงตำแหน่ง

3. เป็นกระบวนการควบคุมทางการเมือง แยกออกจากกระบวนการควบคุมทางศาลยุติธรรม

4. องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน

5. เป็นระบบที่มีบทบัญญัติกำหนด “วิธีพิจารณา” และ “กลไก” ไว้โดยชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานที่รวดเร็วและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่รัดกุม

6. องค์กรตรวจสอบจะต้องมีหน่วยงานบริหารที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน
ประเทศญี่ปุ่น¹⁸

ผู้อยู่อาศัย ประชาชนชาวญี่ปุ่นมีสิทธิตามกฎหมายมีสิทธิออกเสียง
เลือกตั้งในเขตพื้นที่ที่ตนมีที่พักอาศัย มีสิทธิเรียกร้องให้ออกกฎหมาย แก้ไขกฎหมาย หรือเลิก
กฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตน มีสิทธิเรียกร้องให้มีการสอบบัญชีกิจการขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิเรียกร้องให้ยุบสภาท้องถิ่น มีสิทธิเรียกร้องให้ถอดถอนสมาชิกสภา
ท้องถิ่น ผู้บริหารสูงสุด ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายบัญชีหรือคลัง สมาชิกในคณะกรรมการบริหารการ
เลือกตั้งหรือผู้สอบบัญชี หรือสมาชิกในคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะให้พ้นจากตำแหน่ง
มีสิทธิเรียกร้องให้ถอดถอนสมาชิกในคณะกรรมการศึกษาของท้องถิ่นที่อยู่อาศัย

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีเงื่อนไข

1. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีอายุ 21 ปีขึ้นไป มีถิ่นพำนักในเขตเมืองใหญ่ เมืองหรือหมู่บ้าน
ไม่ต่ำกว่าสามเดือน

2. ผู้มีสิทธิตามข้อ 1. มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น

3. ผู้มีสิทธิตามข้อ 1. ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการ
จังหวัด

4. ผู้มีสิทธิตามข้อ 1. ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น
นายกเทศมนตรี

สภาท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีสภาท้องถิ่นของตน สมาชิกสภาจังหวัดมี
จำนวน 40 คนต่อประชากรต่ำกว่า 700,000 คน และมีสมาชิกเพิ่มได้อีก 1 คน ต่อประชากรทุก
50,000 คน หากมีประชากรกว่า 1 ล้านคน จะมีสมาชิกเพิ่มได้ 1 คนต่อประชากรทุก 70,000 คน
ทั้งนี้ สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมีจำนวนไม่เกิน 120 คน ดังนั้น สมาชิกสภาเมืองใหญ่ เมือง และ
หมู่บ้านจะมีจำนวนดังนี้ หมู่บ้านและเมือง ระหว่าง 12-26 คน เมืองใหญ่ ระหว่าง 30-48 คน
จำนวนดังกล่าว อาจถูกลดได้ตามกฎหมายลูกบท สมาชิกสภาท้องถิ่นดำรงตำแหน่งได้ 4 ปี

ผู้บริหาร

ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายกเทศมนตรี ซึ่งได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่ง 4 ปี
ผู้บริหารต้องไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือไม่เป็นพนักงานประจำของท้องถิ่น ต้องไม่เป็น

¹⁸ นิยม รัฐอมฤต พรชัย เทพปัญญา ชาญชัย ลวิตรังสิมา “การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ” โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คู่สัญญากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เป็นผู้จัดการของคู่สัญญาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การร้องขอให้ตรวจสอบ (audit of business)¹⁹

อาจเป็นการร้องขอให้ตรวจสอบรายได้และรายจ่ายของท้องถิ่น หรือตรวจสอบการบริหารงานของท้องถิ่น โดยทั่วไป การตรวจสอบนี้มีใช้คณะกรรมการตรวจสอบจะมีอำนาจตรวจสอบได้เฉพาะกิจการงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารเท่านั้น แต่มีอำนาจคลุมไปถึงกิจการงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารฝ่ายต่างๆ ด้วย ในการร้องขอให้มีการตรวจสอบเช่นนี้ จะเป็นไปได้ต่อเมื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 50 หรือ 2 % ร้องขอ โดยลงชื่อให้ปรากฏไว้ในสมุดลงชื่อของทางราชการ ผลของการตรวจสอบจะต้องรายงานไปยังสภาท้องถิ่น หัวหน้าฝ่ายบริหารของท้องถิ่นและคณะกรรมการบริหารที่เกี่ยวข้องทราบ นอกจากนี้จะต้องรายงานให้ตัวแทนของผู้ร้องขอให้ตรวจสอบ และตีพิมพ์ประกาศให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วไปด้วย

การร้องขอให้ยุบสภาท้องถิ่น

ในกรณีเช่นนี้จะต้องมีรายชื่อจำนวน 1 ใน 3 ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งการร้องขอเช่นนี้จะต้องร้องต่อคณะกรรมการบริหารการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการบริหารการเลือกตั้งจะเสนอเรื่องไปให้ประชาชนในท้องถิ่นออกเสียงชี้ขาดอีกต่อหนึ่ง ถ้าหากผลการออกเสียงปรากฏว่ามีเสียงข้างมากเห็นด้วยกับการยุบสภาท้องถิ่นสภาท้องถิ่นนั้นก็จะเป็นอันถูกยุบโดยมตินั้น แต่อย่างไรก็ดี การร้องขอให้มีการยุบสภาท้องถิ่นเช่นว่านี้ จะกระทำได้ต่อเมื่อสภาท้องถิ่นนั้นได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ หรือผ่านการออกเสียงให้ยุบสภาท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

การถอดถอน

การถอดถอน ประกอบด้วย 3 กรณี ได้แก่

1. การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น
2. การถอดถอนหัวหน้าฝ่ายบริหาร
3. การถอดถอนเจ้าหน้าที่บางคน เช่น รองผู้ว่าราชการจังหวัด รองนายกเทศมนตรี

หัวหน้าสมุหบัญชี หัวหน้าฝ่ายการคลัง กรรมการของคณะกรรมการบริหาร

การถอดถอนทั้ง 3 กรณีนี้ต้องมีเสียง 1 ใน 3 ของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเป็นผู้ร้องขอ แต่การถอดถอนทั้ง 3 กรณีนี้มีข้อแตกต่างกันอยู่ระหว่างการถอดถอน 2 กรณีแรกกับกรณีที่สาม

¹⁹ ประชญา เวสารัชช์ “การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย” จัดพิมพ์ โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี โดยกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

การถอดถอน 2 กรณีแรกได้แก่ กรณีที่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นกับหัวหน้าฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ดังนั้น การถอดถอนจึงต้องเป็นไปโดยการเสนอให้ประชาชนออกเสียงลงมติ การออกเสียงชี้ขาดเช่นนี้คณะกรรมการบริหารการเลือกตั้งจะเป็นผู้กำหนดให้มีขึ้น เมื่อผู้เรียกร้องกระทำการตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดถ้าผลของการออกเสียงปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเรียกร้องให้ถอดถอนบุคคลนั้นก็พ้นจากตำแหน่งไปตามปกติ อย่างไรก็ตาม การร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารเช่นนี้ จะกระทำได้เมื่อบุคคลดังกล่าวได้ดำรงตำแหน่งนั้นมาแล้วหรือเคยผ่านการออกเสียงถอดถอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

ในกรณีที่สาม เป็นการเรียกร้องให้ถอดถอนเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยหัวหน้าฝ่ายบริหาร โดยได้รับความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือสภาท้องถิ่นเป็นผู้เลือกตั้ง ดังนั้นในกรณีเช่นนี้จึงไม่มีการเสนอเรื่องไปให้ประชาชนออกเสียงลงมติชี้ขาด การร้องขอจะต้องร้องขอต่อหัวหน้าฝ่ายบริหาร แล้วหัวหน้าฝ่ายบริหารจะเสนอขอเรียกร้องต่อสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ที่ถูกขอให้ถอดถอนจะต้องพ้นจากตำแหน่ง ถ้าสภาท้องถิ่นมีมติ 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกที่มาร่วมประชุมเห็นด้วยกับข้อเรียกร้องนั้น ทั้งนี้องค์ประชุมของสภาท้องถิ่นในกรณีเช่นนี้ คือ 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่น และการจะถอดถอนเจ้าหน้าที่ในกรณีเช่นนี้ สำหรับตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด และตำแหน่งอื่นๆ ซึ่งมีหน้าที่ช่วยหัวหน้าฝ่ายบริหาร จะกระทำต่อเมื่อเจ้าหน้าที่เหล่านั้นได้ดำรงตำแหน่งมาแล้ว 1 ปีขึ้นไป และสำหรับกรรมการของคณะกรรมการบริหาร 6 เดือนขึ้นไป

2.3 ความเป็นมาและหลักเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในระดับชาติ

ความเป็นมาการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในระดับชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดการถอดถอนจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงไว้ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด รวมถึง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

หลักเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในระดับชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 271 วรรคหนึ่ง) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (มาตรา 271 วรรคสอง) และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน (มาตรา 271 วรรคสาม) มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนบุคคลใดออกจากตำแหน่งมีดังนี้

1. นายกรัฐมนตรี
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. สมาชิกวุฒิสภา
4. ประธานศาลฎีกา
5. ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
6. ประธานศาลปกครองสูงสุด
7. อัยการสูงสุด
8. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
9. กรรมการการเลือกตั้ง
10. ผู้ตรวจการแผ่นดิน
11. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
12. ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระบุว่า เหตุที่สามารถใช้ร้องขอให้ถอดถอนจากตำแหน่ง ได้แก่ มีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม จงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (มาตรา 270)

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอให้ถอดถอนผู้ใดจากตำแหน่งจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการป.ป.ช.) ไต่สวนให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และเมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะรายงานวุฒิสภา โดยระบุอย่างชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่ เพียงใด มีพยานหลักฐานที่ควรเชื่อได้หรือไม่ กับทั้งระบุข้อยุติว่าจะให้ดำเนินการอย่างไรด้วย (มาตรา 272 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

โดยหาก คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่า ข้อกล่าวหาใดมีมูลแล้ว นับแต่วันลงมติดังกล่าว ผู้ถูกกล่าวหาจะ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภาจะมีมติ และประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งรายงานและ เอกสารที่มีอยู่พร้อมความเห็น ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการต่อไป กับทั้งส่งไปยังอัยการ สูงสุดเพื่อให้ฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แต่ถ้า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป (มาตรา 272 วรรคสี่)

เมื่อได้รับรายงานจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ประธานวุฒิสภาจะจัดให้มีการ ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว ซึ่งหากอยู่นอกสมัยประชุม ประธานวุฒิสภา จะต้องจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาโดยเร็วเพื่อการนั้น (มาตรา 273)

หากวุฒิสภามีมติซึ่งกระทำโดยการลงคะแนนลับและมีไม่น้อยกว่าสามในห้าของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งหรือราชการ ผู้นั้น จะถูกเพิกถอนสิทธิในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลาห้าปีนับ แต่วันที่วุฒิสภามีมติถอดถอน ซึ่งมติของวุฒิสภานี้จะเป็นที่สุด และผู้ใดจะร้องขอให้ถอดถอนบุคคล ดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันมิได้อีกแล้ว โดยจะไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย (มาตรา 274)

บทที่ 3

การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ในประเทศไทย

ในบทนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น
หรือผู้บริหารท้องถิ่น ใน 2 เรื่องคือ

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาและหลักเกณฑ์ในการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภา
ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

เรื่องที่ 2 มาตรการเพื่อให้การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่นให้โปร่งใสและสุจริตยุติธรรม

1. ความเป็นมาและหลักเกณฑ์ในการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น

ความเป็นมาของพระราชบัญญัติการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้มีองค์กรกลางคือ
คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลจัดการเลือกตั้ง
และดำเนินการถอดถอนตาม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิก
สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการ
ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 และระเบียบ
คณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีพิจารณาการคัดค้านการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิก
สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 จนเกิดรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ปัจจุบัน
ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการ
ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 และกฎหมายที่
เกี่ยวข้องกับการถอดถอนก็ยังใช้บังคับอยู่การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร
ท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2550 ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น
คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรง

ตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ การตรวจสอบรายชื่อ และการลงคะแนนเสียงให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 285)

หลักเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การลงคะแนนเสียงถอดถอน “Recall” ใช้เฉพาะกับปกครองท้องถิ่น (อปท.) คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งปัจจุบันใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 โดยมีกระบวนการถอดถอนเริ่มต้นจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าชื่อยื่นคำร้องต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย (แล้วแต่กรณี) ขอให้จัดการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้น เพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ดำเนินการจัดการลงคะแนน (การถอดถอนคล้ายกับของประเทศสหรัฐอเมริกา รูปแบบที่ 2) คือ ลงคะแนนถอดถอนแล้วตามด้วยการเลือกตั้งพิเศษ (แทนตำแหน่งที่ว่าง) และเปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยื่นคำร้องคัดค้านเฉพาะการลงคะแนนเสียงที่ไม่ถูกต้องและไม่ชอบด้วยกฎหมายภายใน 30 วันนับจากวันประกาศผล (ในต่างประเทศที่ถือว่าการถอดถอนเป็นการเลือกตั้งใหม่ในตัวเองไม่มีการคัดค้าน) ผลการถอดถอนสำเร็จ คือ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียงถอดถอน ซึ่งกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นถือว่าบุคคลที่เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นเวลา 5 ปีนับแต่วันเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

เกณฑ์การเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

การเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ดังนี้ (มาตรา 5)

1. ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งแสนคนต้องมีผู้เข้าชื่อ ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินหนึ่งแสนคนแต่ไม่เกินห้าแสนคนต้องมีผู้เข้าชื่อ ไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

3. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าห้าแสนคนแต่ไม่เกินหนึ่งล้านคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสองหมื่นห้าพันคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

4. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งล้านคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสามหมื่นคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

รายละเอียดของคำร้อง

คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีรายละเอียดดังนี้

1. ชื่อ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคน พร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้

2. รายละเอียดของข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใด หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนนั้นมีการปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดจนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

3. รายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อที่จะมีอำนาจดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

4. คำรับรองของผู้แทนของผู้เข้าชื่อ ตาม 3 ว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อด้วยตนเอง

การส่งคำร้องเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหา

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องให้ดำเนินการจัดตั้งคำร้องไปให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ที่ถูกร้องขอให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนภายใน 7 วันนับแต่วันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องและให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาตามคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับแจ้งคำร้องจากผู้ว่าราชการจังหวัด และเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว หรือเมื่อครบกำหนด 30 วันนับแต่วันที่ได้แจ้งคำร้องให้ทราบ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายใน 7 วันนับแต่วันที่รับคำชี้แจงหรือวันครบกำหนด แล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป พร้อมจัดส่งคำร้องและ คำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาไปด้วย

การดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอน

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น โดยให้ประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียง ไม่เกิน 90 วันนับแต่วันได้รับแจ้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด โดยให้กรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงแต่ละแห่งตามที่กฎหมายกำหนด

ในการดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำบัญชี รายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และปิดประกาศบัญชีรายชื่อดังกล่าวพร้อมทั้งคำร้อง คำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นถ้าหากมี และประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ทำการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่ว่าการ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เขตชุมชนหนาแน่นที่เห็นสมควร และที่ลงคะแนน เสียงหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่ลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 20 วันก่อนวันลงคะแนนเสียง ทั้งนี้ เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการขอเพิ่มชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและการถอดถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิ เลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภามาใช้บังคับกับการเพิ่มชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงและการถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียง โดยอนุโลม ทั้งนี้โดยให้ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อต่อบุคคลที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่งตั้ง

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดหน่วยลงคะแนนเสียงที่จะพึงมีในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะจัดให้มีการลงคะแนนเสียงและกำหนดที่ลงคะแนนเสียงของหน่วย ลงคะแนนเสียงนั้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงจำนวนของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในแต่ละหน่วยลงคะแนน เสียงและความสะดวกในการเดินทางไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงและประกาศให้ผู้มีสิทธิลงคะแนน เสียงทราบไม่น้อยกว่า 20 วันก่อนวันลงคะแนน

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงแต่ละแห่ง ไม่น้อยกว่า 5 คน เพื่อทำหน้าที่ในที่ลงคะแนนเสียงนั้น โดยแต่งตั้งผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงใน หน่วยลงคะแนนเสียงนั้น เป็นประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 4 คนถ้าใน วันลงคะแนนเสียงกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมาปฏิบัติหน้าที่ไม่ถึง 5 คน ให้กรรมการที่ เหลืออยู่แต่งตั้งผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในหน่วยลงคะแนนเสียงนั้นเป็นกรรมการประจำที่ ลงคะแนนเสียงจนครบ 5 คน ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาปฏิบัติหน้าที่หรือไม่อยู่ในที่ ลงคะแนนเสียงหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการเลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธาน

กรรมการแทนหรือปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าประธานกรรมการจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมีหน้าที่ดำเนินการและรักษาความเรียบร้อยในการลงคะแนนเสียงและการนับคะแนนเสียงในที่ลงคะแนนและมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

การลงคะแนนเสียง

การลงคะแนนเสียงให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยตรงและลับ การออกเสียงลงคะแนนให้ทำเครื่องหมายลงในบัตรลงคะแนนเสียงในช่องที่ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” กับการให้ออกถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ที่ถูกร้องขอให้ลงคะแนนเสียงถอนถอน ในวันลงคะแนนเสียงให้เปิดการลงคะแนนเสียงตั้งแต่เวลา 08.00 นาฬิกา ถึงเวลา 15.00 นาฬิกา ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในที่ลงคะแนนเสียงใด ให้ลงคะแนนเสียง ณ ที่ลงคะแนนเสียงนั้น ให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ลงคะแนนเสียงในที่ลงคะแนนเสียงที่ตนมีสิทธิได้เพียงแห่งเดียว

ก่อนเริ่มเปิดให้มีการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงนับจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงทั้งหมดของหน่วยลงคะแนนเสียงนั้นและปิดประกาศจำนวนบัตรทั้งหมดในที่ลงคะแนนเสียงไว้ในที่เปิดเผย และเมื่อถึงเวลาเปิดการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงปิดหีบบัตรลงคะแนนเสียงในที่เปิดเผยแสดงให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งอยู่ ณ ที่ลงคะแนนเสียงนั้นเห็นว่าป็นหีบเปล่า แล้วปิดหีบบัตรลงคะแนนเสียงและให้ทำการบันทึกการดำเนินการดังกล่าว โดยให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 คนซึ่งอยู่ในที่ลงคะแนนเสียงในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย เว้นแต่ไม่มีผู้ลงคะแนนเสียงอยู่ในขณะนั้น

ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนเสียงให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงไปแสดงตนต่อกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง โดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นในของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้ เมื่อคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงแล้วให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นคั้งๆ ถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงให้หมายเหตุไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง โดยให้จดหมายเลขบัตรและสถานที่ออกบัตรและให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเป็นหลักฐานตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แล้วให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมอบบัตรลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้นั้นเพื่อไปลงคะแนนเสียง

ในกรณีที่ผู้ทักท้วงหรือกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงสงสัยว่าผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งมาแสดงตนนั้น ไม่ใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมีอำนาจสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยเป็นผู้ที่มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงหรือไม่ และในกรณีที่คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงวินิจฉัยว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยไม่ใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงทำบันทึกคำวินิจฉัยและลงลายมือชื่อไว้ด้วยและให้ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

เมื่อถึงเวลาปิดการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงประกาศปิดการลงคะแนนเสียงและงดจ่ายบัตรลงคะแนนเสียง และให้ทำเครื่องหมายในบัตรที่เหลืออยู่ให้เป็นบัตรที่ใช้ลงคะแนนเสียงไม่ได้ตามวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และจัดทำรายงานเกี่ยวกับจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงทั้งหมด จำนวนผู้มาแสดงตนและบัตรลงคะแนนเสียง และจำนวนบัตรที่เหลือ โดยให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้นทุกคนลงลายมือชื่อไว้และประกาศให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งอยู่ที่นั่นทราบ

เมื่อปิดการนับคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงแต่ละแห่งนับคะแนน ณ ที่ลงคะแนนเสียงนั้น โดยเปิดเผยจนแล้วเสร็จ

เมื่อนับคะแนนเสร็จแล้วให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงนำบัตรลงคะแนนเสียงของผู้มาใช้สิทธิทั้งหมดใส่ไว้ในหีบบัตรลงคะแนนเสียงพร้อมทั้งรายงานผลการนับคะแนนเสียงแล้วปิดหีบบัตรจัดส่งไปให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง

เมื่อได้ผลการนับคะแนนจากที่ลงคะแนนเสียงทุกแห่งแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการลงคะแนนเสียงและจำนวนผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียง

บัตรลงคะแนนเสียงต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย

1. บัตรปลอม
2. บัตรที่มีเครื่องหมายลงคะแนน
3. บัตรที่ทำเครื่องหมายจนไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนเสียงในทางใด
4. บัตรที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดว่าเป็นบัตรเสีย

ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงสลักหลังในบัตรที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่งว่า “เสีย” พร้อมทั้งระบุเหตุผลว่าเป็นบัตรเสียตามอนุมาตราใด แล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้ไม่น้อยกว่าสองคน และห้ามมิให้นำบัตรเสียเป็นคะแนน

ผลการลงคะแนนเสียง

การลงคะแนนเสียงเพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง หากมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ให้การเข้าชื่อถอดถอนบุคคลนั้นเป็นอันตกไปและจะมีการร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้

ในกรณีมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและมีคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนเสียงเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง

การคัดค้านการลงคะแนนเสียง

เมื่อมีการประกาศผลการลงคะแนนเสียงแล้ว ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเห็นว่าการลงคะแนนเสียงเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการลงคะแนนเสียงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการลงคะแนนเสียง

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการพิจารณาโดยเร็ว ถ้าเห็นว่าการลงคะแนนเสียงนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายให้จัดให้มีการลงคะแนนเสียงใหม่ เว้นแต่การลงคะแนนเสียงใหม่จะไม่ทำให้ผลการลงคะแนนเสียงเปลี่ยนแปลงไป ให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านนั้นเสีย

2. มาตรการเพื่อให้การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้โปร่งใสและสุจริตยุติธรรม

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดการกระทำผิดและโทษไว้ดังนี้

1. ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างผู้ใดขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวหรือไม่ให้ความสะดวกพอสมควรต่อการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงของผู้ได้บังคับบัญชาหรือลูกจ้าง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 25)
2. ลงคะแนนเสียงหรือพยายามลงคะแนนเสียงโดยมิใช่เป็นผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
3. ใช้บัตรอื่นที่มีใช้บัตรลงคะแนนเสียงมาลงคะแนนเสียง ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)

4. นำบัตรลงคะแนนเสียงออกไปจากที่ลงคะแนนเสียง ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
5. ทำเครื่องหมายเพื่อเป็นที่สังเกตโดยวิธีใดไว้ที่บัตรลงคะแนนเสียง ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
6. ลงใจกระทำการด้วยประการใดๆ ให้บัตรลงคะแนนเสียงชำรุด หรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย หรือกระทำได้ด้วยประการใดๆ แก่บัตรเสียให้เป็นบัตรที่ใช้ได้ ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
7. นำบัตรลงคะแนนเสียงใส่หีบบัตรลงคะแนนเสียงโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำการใดในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตนเพื่อลงคะแนนเสียงโดยผิดไปจากความจริง หรือกระทำการใดอันเป็นเหตุให้มีบัตรลงคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นจากความจริง ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
8. กระทำการโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อมิให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงสามารถใช้สิทธิได้ หรือขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงไป ณ ที่ลงคะแนนเสียง หรือเข้าไป ณ ที่ลงคะแนนเสียง หรือมิให้ไปถึง ณ ที่ดังกล่าว ภายในกำหนดเวลาที่จะลงคะแนนเสียง ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
9. ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เพื่อจะจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงนั้นลงคะแนนเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรืองดลงคะแนนเสียง ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
10. เรียกทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อจะลงคะแนนเสียง หรืองดลงคะแนนเสียง ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
11. ก่อความวุ่นวายขึ้นในที่ลงคะแนนเสียง หรือกระทำการใดอันเป็นการรบกวนหรือเป็นอุปสรรคแก่การลงคะแนนเสียง หรือฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงกรณีมีคำสั่งให้ออกผู้้นออกจากที่ลงคะแนนเสียง ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
12. เปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพ ทำให้สูญหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ หรือนำซึ่งหีบบัตรลงคะแนนเสียงหรือบัตรลงคะแนนเสียง เว้นแต่เป็นการดำเนินการ

ตามอำนาจหน้าที่ โดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)

13. กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงผู้ใดจงใจนับบัตรลงคะแนนเสียงหรือคะแนนในการลงคะแนนเสียงให้ผิดไปจากความจริง หรือรวมคะแนนให้ผิดไป หรือกระทำด้วยประการใดๆ โดยมีได้มีอำนาจกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้บัตรลงคะแนนเสียงชำรุดหรือเสียหาย หรือเป็นบัตรเสีย หรือกระทำการด้วยประการใดๆ แก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรที่ใช้ได้ หรืออ่านบัตรลงคะแนนเสียงให้ผิดไปจากความจริง หรือทำรายงานการลงคะแนนเสียงไม่ตรงความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท (มาตรา 27)

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2546 ได้กำหนดข้อห้ามไว้โดยสรุปได้ดังนี้

1. ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการใดๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ซึ่งส่งผลให้การลงคะแนนเสียงไม่สุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 60)
2. ห้ามมิให้ผู้สมัครจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับจากที่เลือกตั้ง โดยไม่ได้เสียค่าโดยสารหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ (มาตรา 58)
3. ห้ามผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง (มาตรา 130)
4. ห้ามการเล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขึ้นต่อเกี่ยวกับผลการเลือกตั้ง (มาตรา 131)

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555 ได้กำหนดข้อห้ามไว้ดังนี้

1. ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการใดๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ซึ่งส่งผลให้การลงคะแนนเสียงไม่สุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 57)
2. ห้ามมิให้ผู้สมัครจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้งหรือนำกลับจากที่เลือกตั้ง โดยไม่ได้เสียค่าโดยสารหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ (มาตรา 55)
3. ห้ามผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง (มาตรา 155)
4. ห้ามการเล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขึ้นต่อเกี่ยวกับผลการเลือกตั้ง (มาตรา 196)

ซึ่งอาจสรุปตารางเปรียบเทียบได้ดังนี้

ลำดับ	ความผิดตาม พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545	ความผิด การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550	ความผิดการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542
1	ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการใด ๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ซึ่งส่งผลให้การลงคะแนนเสียงไม่สุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 60)	ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการใด ๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ซึ่งส่งผลให้การลงคะแนนเสียงไม่สุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 57)	ไม่มี
2	ห้ามมิให้ผู้สมัครจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับจากที่เลือกตั้งโดยไม่ได้เสียค่าโดยสารหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ (มาตรา 58)	ห้ามมิให้ผู้สมัครจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับจากที่เลือกตั้งโดยไม่ได้เสียค่าโดยสารหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ (มาตรา 55)	ไม่มี
3	ห้ามผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง (มาตรา 130)	ห้ามผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง (มาตรา 155)	ไม่มี
4	ห้ามการเล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขั้นต่อกับผลการเลือกตั้ง (มาตรา 131)	ห้ามการเล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขั้นต่อกับผลการเลือกตั้ง (มาตรา 156)	ไม่มี
5	ห้ามผู้ใด จัดทำ ให้ เสนอ ให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด (มาตรา 57 (1))	ห้ามผู้ใด จัดทำ ให้ เสนอ ให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด (มาตรา 53 (1))	ให้ เสนอ ให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใดเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงนั้นลงคะแนนเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือองค์ลงคะแนนเสียง (มาตรา 26 (8))

6	ห้ามผู้ใด ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าทางตรงและทางอ้อมแก่ ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่น (มาตรา 57 (2))	ห้ามผู้ใด ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าทางตรงและทางอ้อมแก่ ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่น (มาตรา 53 (2))	ไม่มี
7	ทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ (มาตรา 57 (3))	ทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ (มาตรา 53 (3))	ไม่มี
8	เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด (มาตรา 57 (4))	เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด (มาตรา 53(4))	ไม่มี
9	หลอกลวง บังคับขู่เข็ญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้าย หรือจู่โจมให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครใด (มาตรา 57 (5))	หลอกลวง บังคับขู่เข็ญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้าย หรือจู่โจมให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครใด (มาตรา 53 (5))	ไม่มี
10	ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการใดๆอันเป็นคุณเป็นโทษแก่ผู้สมัคร นับตั้งแต่วันที่ 18.00 น.ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง (มาตรา 61)	ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการใดๆอันเป็นคุณเป็นโทษแก่ผู้สมัคร นับตั้งแต่วันที่ 18.00 น.ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง (มาตรา 58)	ไม่มี
11	ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้มีสัญชาติไทยเข้ามีส่วนช่วยเหลือในการเลือกตั้งหรือกระทำการใดๆเพื่อประโยชน์แก่การเลือกตั้งโดยประการที่อาจเป็นคุณเป็นโทษแก่ผู้สมัคร (มาตรา 59)	ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้มีสัญชาติไทยเข้ามีส่วนช่วยเหลือในการเลือกตั้งหรือกระทำการใดๆเพื่อประโยชน์แก่การเลือกตั้งโดยประการที่อาจเป็นคุณเป็นโทษแก่ผู้สมัคร (มาตรา 56)	ไม่มี
12	ห้ามผู้ใดกระทำการใดๆในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตนเพื่อลงคะแนนเลือกตั้งโดยผิดจากความจริง (มาตรา 79)	ไม่มี	กระทำการใดๆในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตนเพื่อลงคะแนนเลือกตั้งโดยผิดจากความจริง (มาตรา 26(6))

13	ห้ามมิให้ผู้ใดจ่ายแจก หรือให้เงินทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจมิให้ไปลงคะแนนเลือกตั้งหรือกระทำการใดๆเพื่อมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนน (มาตรา 81)	ไม่มี	ไม่มี
14	ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อลงคะแนนเลือกตั้งหรืองดเว้นไม่ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใด (มาตรา 82)	ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อลงคะแนนเลือกตั้งหรืองดเว้นไม่ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใด (มาตรา 77)	เรียก ก ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่น เพื่อจะลงคะแนนเสียงหรืองดการลงคะแนนเสียง(มาตรา 26(9))
15	ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างผู้ใดขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว หรือไม่ให้ความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควรในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ได้บังคับบัญชาหรือลูกจ้าง (มาตรา 109)	ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างผู้ใดขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว หรือไม่ให้ความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควรในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ได้บังคับบัญชาหรือลูกจ้าง (มาตรา 136)	ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างผู้ใดขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว หรือไม่ให้ความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควรในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ได้บังคับบัญชาหรือลูกจ้าง (มาตรา 25)
16	ผู้ใดกระทำการอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 114)	ผู้ใดกระทำการอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 140)	ไม่มี
17	ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ (มาตรา143)	ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ (มาตรา33)	ไม่มี

18	ไม่มี	ผู้ใดเปิดเผยหรือเผยแพร่ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระหว่างเวลา 7 วันก่อนวันเลือกตั้งจนถึงเวลาปิดลงคะแนนเลือกตั้ง (มาตรา 150)	ไม่มี
19	ในระหว่างเปิดการลงคะแนนเลือกตั้งจนถึงเวลาปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ถ้ากรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเปิดเผยให้แก่ผู้ใดทราบว่ามีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดมาลงคะแนนหรือยังไม่มาลงคะแนนเพื่อเป็นคุณเป็นโทษต่อผู้สมัคร (มาตรา 124)	ในระหว่างเปิดการลงคะแนนเลือกตั้งจนถึงเวลาปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ถ้ากรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเปิดเผยให้แก่ผู้ใดทราบว่ามีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดมาลงคะแนนหรือยังไม่มาลงคะแนนเพื่อเป็นคุณเป็นโทษต่อผู้สมัคร (มาตรา 149)	ไม่มี
20	ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นลงคะแนนเลือกตั้งหรือพยายามลงคะแนนเลือกตั้ง (มาตรา 75)	ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งรู้อยู่แล้วว่าตนเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่มีสิทธิลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งนั้นพยายามลงคะแนนเลือกตั้งหรือลงคะแนนเลือกตั้งโดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่มีได้มิไว้สำหรับตน (มาตรา 70)	ลงคะแนนเสียงหรือพยายามลงคะแนนเสียงโดยมิใช่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 26(1))
21	ห้ามมิให้ผู้ใดใช้บัตรที่มีชำบทรเลือกตั้งซึ่งกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมอบให้ ลงคะแนนเลือกตั้ง (มาตรา 76)	ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดใช้บัตรเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้ง (มาตรา 71)	ใช้บัตรอื่นที่มีชำบทรลงคะแนนเสียงมาลงคะแนนเสียง (มาตรา 26(2))
22	ห้ามมิให้ผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งออกไปจากที่เลือกตั้ง (มาตรา 76 วรรค 2)	ห้ามมิให้ผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งออกไปจากที่เลือกตั้ง (มาตรา 71 วรรค 2)	นำบัตรลงคะแนนเสียงออกจากที่ลงคะแนนเสียง (มาตรา 26(3))
23	ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดๆ เพื่อเป็นที่สังเกตไว้ที่บัตรเลือกตั้ง (มาตรา 77)	ห้ามมิให้ผู้ใดจงใจทำเครื่องหมายเพื่อเป็นที่สังเกตโดยวิธีใดที่บัตรเลือกตั้ง (มาตรา 72)	ทำเครื่องหมายโดยเป็นที่สังเกตโดยวิธีใดไว้ที่บัตรลงคะแนน (มาตรา 26(4))

24	ผู้ใดจงใจกระทำด้วยประการใดๆ ให้บัตรเลือกตั้งชำรุดหรือสูญหาย หรือเป็นบัตรเสียหรือกระทำด้วยประการใดๆแก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรเลือกตั้งใช้ได้(มาตรา 123)	ผู้ใดจงใจกระทำด้วยประการใดๆให้บัตรเลือกตั้งชำรุดหรือสูญหายหรือเป็นบัตรเสียหรือกระทำด้วยประการใดๆแก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรเลือกตั้งใช้ได้(มาตรา 148)	จงใจกระทำการใดๆให้บัตรชำรุดเสียหายหรือเป็นบัตรเสีย (มาตรา 26(5))
25	ห้ามมิให้ผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งใส่ในหีบบัตรเลือกตั้ง (มาตรา 78)	ห้ามมิให้ผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งใส่ในหีบเลือกตั้งโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายหรือกระทำการใดในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตนเพื่อลงคะแนนเลือกตั้งโดยผิดไปจากความจริงหรือกระทำการอันมีเหตุให้มีบัตรเลือกตั้งเพิ่มขึ้นจากความจริง (มาตรา 74)	นำบัตรลงคะแนนเสียงใส่ในหีบบัตรลงคะแนนเสียงโดยไม่มีอำนาจ(มาตรา 26(6))
26	ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดๆโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไป ณ ที่เลือกตั้งหรือเข้าไปในที่ลงคะแนนเลือกตั้งหรือมิให้เข้าไป ณ ที่ดังกล่าวภายในกำหนดเวลาเปิดลงคะแนน (มาตรา 80)	ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถไปใช้สิทธิได้หรือขัดขวางหน่วงเหนี่ยวมิให้ไป ณ ที่เลือกตั้ง (มาตรา 76)	กระทำการโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อมิให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนหรือใช้สิทธิได้หรือขัดขวางหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง(มาตรา 26(7))
27	ไม่มี	ไม่มี	ก่อความวุ่นวายในที่ลงคะแนนเสียงหรือกระทำการใดอันเป็นการรบกวนหรือเป็นอุปสรรคต่อการลงคะแนนเสียง(มาตรา 26 (10))

28	นับแต่เวลาที่ได้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อการลงคะแนนเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายเปิดทำลายทำให้เสียหายทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพหรือนำไปซึ่งหีบบัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้งหรือเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง (มาตรา 86)	นับแต่เวลาที่ได้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อการลงคะแนนเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายเปิดทำลายทำให้เสียหายทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพหรือนำไปซึ่งหีบบัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้งหรือเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง (มาตรา 80)	เปิดทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพ ทำให้สูญหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ หรือนำไปซึ่งหีบบัตรลงคะแนนเสียงหรือบัตรลงคะแนนเสียง(มาตรา 26(11))
29	ห้ามมิให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจงใจนับบัตรเลือกตั้งอ่านบัตรเลือกตั้ง นับคะแนนเลือกตั้งหรือรวมคะแนนเลือกตั้งให้ผิดจากความจริงหรือกระทำการใดโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายให้บัตรเลือกตั้งชำรุดเสียหายหรือให้เป็นบัตรเสียหรือกระทำการใดแก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรเลือกตั้งที่ใช้ได้หรือทำรายงานการเลือกตั้งผิดจากความจริง (มาตรา 91)	ห้ามมิให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจงใจนับบัตรเลือกตั้งหรือคะแนนเลือกตั้งหรือรวมคะแนนเลือกตั้งให้ผิดไปหรือกระทำการใดโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายให้บัตรเลือกตั้งชำรุดเสียหายหรือให้เป็นบัตรเสียหรือกระทำการใดแก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรเลือกตั้งที่ใช้ได้หรือทำรายงานการเลือกตั้งไม่ตรงความจริง (มาตรา 83)	กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง ผู้ใดจงใจนับบัตรลงคะแนนเสียงหรือคะแนนในการลงคะแนนเสียงให้ผิดจากความจริงหรือรวมคะแนนให้ผิดไปหรือกระทำด้วยประการใดๆโดยมิได้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายให้บัตรลงคะแนนชำรุดเสียหายหรือให้เป็นบัตรเสียหรือกระทำด้วยประการใดๆให้บัตรเสียใช้ได้หรืออ่านบัตรลงคะแนนเสียงให้ผิดจากความจริง หรือ ทำรายงานการลงคะแนนเสียงไม่เป็นความจริง (มาตรา 27)
30	ไม่มี	ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดถ่ายภาพบัตรเลือกตั้งที่ตนได้ลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว (มาตรา 73)	ไม่มี

จะเห็นว่าตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 มิได้กำหนดข้อห้ามไว้เหมือนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2546 และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่ง

สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555 จึงเห็นควรวินิจฉัยข้อห้ามเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับ เพื่อให้การลงคะแนนเสียงถอดถอนเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตัวอย่างการกระทำกฎหมายเลือกตั้งในจังหวัดชัยภูมิ

1. ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลห้วยแย้ เขต 2 อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2551 กรณีนายสนัด ทาณรงค์ ร้องคัดค้านนายสุชน ชาติสุนทรารุณี พร้อมพวกรวม 7 คน ขอกล่าวหา โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง วัด และหาเสียงด้วยการหลอกลวง เพื่อจูงใจ (กล่าวปราศรัยหาเสียงโดยเสนอนโยบายว่าหากกลุ่มของผู้ถูกคัดค้านได้รับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะได้รับทรัพย์สินและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น ค่าคลอดบุตรรายละ 2,000 บาท เรียนฟรี ป้ายพร้อมพันธุ์พืชฟรี เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้เงินวัดแห่งละ 10,000 บาทต่อปี ให้ค่าปลงศพ 3,000 บาท งบประมาณ 50 ล้านบาท และก่อนการเลือกตั้งได้จัดพิมพ์แผ่นพับหาเสียงมีนโยบายว่าค่าคลอดบุตร รายละ 2,000 บาท กลุ่มวัยเรียน (อนุบาลถึง ม.6) เรียนฟรี อุปกรณ์การเรียนและค่ารถฟรี ค่าฌาปนกิจศพละ 3,000 บาท ซึ่งเป็นการเสนอนโยบายไม่สามารถทำได้จริง)

คำวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ 1636/2552 เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2552 โดยมติที่ประชุมครั้งที่ 87/2552 เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2552 ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัยมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายสุชน ชาติสุนทรารุณี พร้อมพวก และสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลห้วยแย้ เขตเลือกตั้งที่ 2 จำนวน 2 คนใหม่ ให้ชดใช้ค่าเสียหายในการคัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งให้ดำเนินคดีอาญาแก่นายสุชน ชาติสุนทรารุณี พร้อมพวก

คำสั่ง ศาลอุทธรณ์ ภาค 3 วันที่ 20 มกราคม 2553 คดีหมายเลขดำที่ ลต.42/2552 คดีหมายเลขแดงที่ 73/2553 เห็นว่าเป็นการเสนอนโยบายที่ไม่มีความเป็นไปได้จริง และเป็นการสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชนและวัดและหลอกลวงผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้ถูกคัดค้าน จึงมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายสุชน ชาติสุนทรารุณี พร้อมพวกจำนวน 7 คนมีกำหนด 1 ปี นับแต่มีคำสั่ง และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลห้วยแย้ เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอหนองระเหว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 2 คนใหม่

2. ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2552 กรณีนางสาวอรุณี ชงเฉลิม ร้องคัดค้านนายอำนวย ปาเป้า ขอกล่าวหาว่าได้โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งทางสถานีวิทยุว่าได้ให้รางวัลในการประกวดกระทง

และได้ออกค่าใช้จ่ายเป็นค่าเวทีและเครื่องเสียงจำนวน 4,000 บาท ให้เงินสนับสนุนแก่ผู้นำหมู่บ้านที่เข้าร่วมแข่งขันกีฬาทัวร์มิตรสัมพันธ์ ครั้งที่ 6 จำนวน 4 หมู่บ้าน ที่ ม.1 ,ม.9,ม.10 และม.13 เพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกคัดค้าน ใช้เงินส่วนตัวสำรองค่าใช้จ่ายให้กลุ่มต้นกล้าอาชีพ จำนวน 20,000 บาทและเลี้ยงอาหารกลางวันกลุ่มต้นกล้าอาชีพ ขณะเดินทางไปทัศนศึกษาที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ ผู้ถูกคัดค้าน โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยสัญญาว่าจะให้เงินแก่หมู่บ้านละ 1,000,000 บาท ที่ม.2, ม.3, ม.5 และม.8 เพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกคัดค้าน

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำวินิจฉัยตั้งการคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ 1086/2553 วันที่ 15 กรกฎาคม 2553 โดยมีมติที่ประชุมครั้งที่ 76/2553 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2553 ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัยมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนายอำนาจ ปาเป้าผู้ถูกคัดค้าน มีกำหนดเวลา 1 ปี และให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิใหม่ โดยให้นายอำนาจ ปาเป้า ชดใช้ค่าเสียหายในการจัดการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งให้ดำเนินคดีอาญาแก่ นายอำนาจ ปาเป้าผู้ถูกคัดค้าน และนางอรพินท์ ปาเป้า

คำสั่ง ศาลอุทธรณ์ ภาค 3 วันที่ 31 มีนาคม 2554 คดีหมายเลขคำที่ ลต.38/2553 คดีหมายเลขแดงที่ 989/2554 ว่าการให้เงินสนับสนุนแก่ผู้นำหมู่บ้านที่เข้าร่วมแข่งขันกีฬาทัวร์มิตรสัมพันธ์ ครั้งที่ 6 จำนวน 4 หมู่บ้าน ที่ ม.1 ,ม.9,ม.10 และม.13 เพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกคัดค้านและการใช้เงินส่วนตัวสำรองค่าใช้จ่ายให้กลุ่มต้นกล้าอาชีพจำนวน 20,000 บาท และเลี้ยงอาหารกลางวันกลุ่มต้นกล้าอาชีพ ขณะเดินทางไปทัศนศึกษาที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกคัดค้าน มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้คัดค้านได้มอบเงินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ชุมชนและผู้ใดเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้ตนเองทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม อันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 57(1) จึงมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายอำนาจ ปาเป้า ผู้คัดค้าน มีกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำสั่ง และให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ใหม่แทนผู้คัดค้าน

3. ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะมะนาวและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะมะนาว เขตเลือกตั้งที่ 6 อำเภอบ้านหินจระรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2552 กรณีนายสมพร ภักดี ร้องคัดค้าน ดาบตำรวจสมบัติ สิงห์หลง ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะมะนาวและนายนิพนธ์ กลิ่นศรีสุข

นายอุทิศ กลิ่นศรีสุข ผู้สมัครสมาชิกฯ ว่าได้ร่วมกันย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ โดยมีใ้ได้อยู่อาศัยจริง

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ 150/2553 วันที่ 26 มกราคม 2553 ได้มีมติในที่ประชุมครั้งที่ 11/2553 เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2553 ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัยมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดาบตำรวจสมบัติ สิงห์หลง พร้อมพวกมีกำหนดเวลา 1 ปีและให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะมะนาว ใหม่ และมีการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะมะนาว เขตเลือกตั้งที่ 2 จำนวน 2 ใหม่ พร้อมให้ชดใช้ค่าเสียหายในการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งให้ดำเนินคดีอาญาแก่ ดาบตำรวจสมบัติ สิงห์หลง พร้อมพวก

คำสั่ง ศาลอุทธรณ์ ภาค 3 วันที่ 29 กันยายน 2553 คดีหมายเลขดำที่ ลต.5/2553 คดีหมายเลขแดงที่ 4393/2553 จึงมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดาบตำรวจสมบัติ สิงห์หลง พร้อมพวก มีกำหนด 1 ปี และให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะมะนาวและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะมะนาว เขตเลือกตั้งที่ 6 อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ใหม่

4. ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเพชรพัฒนา เขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ กรณีนายพงษ์ศักดิ์ ประสมทรัพย์ ร้องคัดค้าน นายระดม พลอยขุนทด ว่าได้ก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้นายชูเกียรติ สินปรุ ตัวแทนหัวหน้าคะแนนนำรถยนต์บรรทุกสิบล้อบรรทุกดินลูกรังไปให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ ม.3 ตำบลโคกเพชรพัฒนา

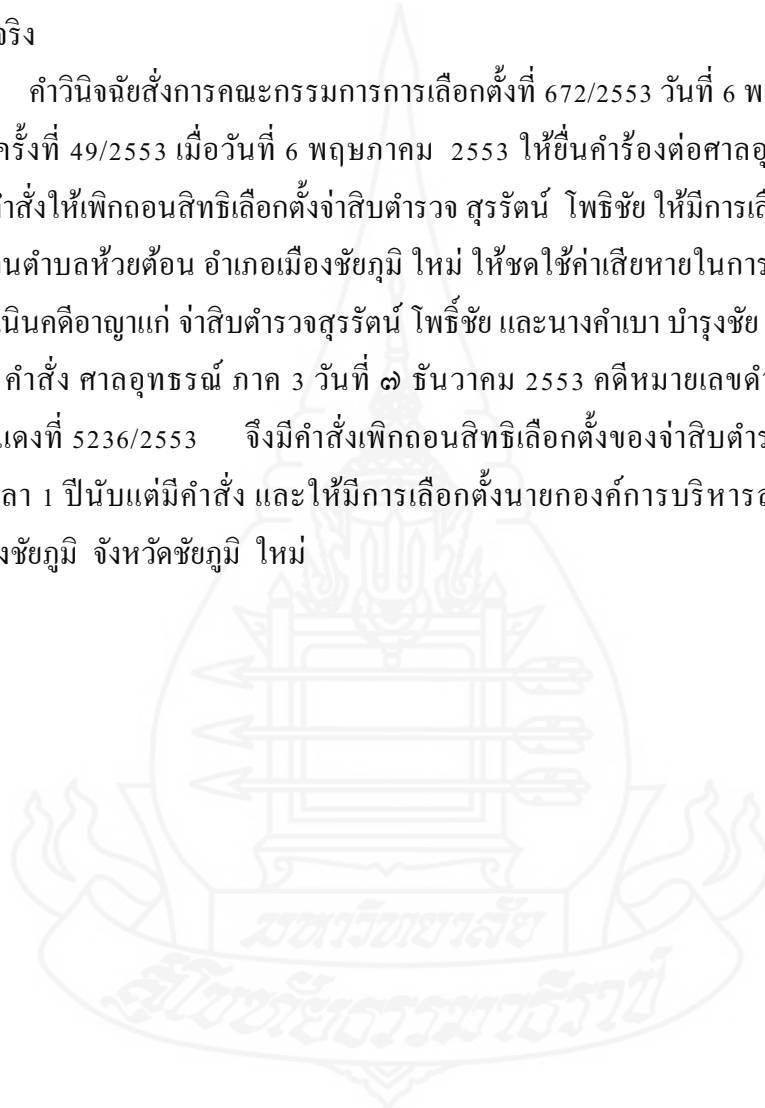
คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ 381/2553 วันที่ 9 มีนาคม 2553 มีมติที่ประชุมครั้งที่ 29/2553 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2553 ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายระดม พลอยขุนทด และสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเพชรพัฒนาเขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 คนใหม่ แทนนายระดม พลอยขุนทดและให้ชดใช้ค่าเสียหายในการจัดการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งให้ดำเนินคดีอาญา แก่นายระดม พลอยขุนทด และนายชูเกียรติ สินปรุ

คำสั่ง ศาลอุทธรณ์ ภาค 3 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2553 คดีหมายเลขดำที่ ลต.9/2553 คดีหมายเลขแดงที่ 4946/2553 จึงมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายระดม พลอยขุนทด มีกำหนด 1 ปี และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเพชรพัฒนา เขตเลือกตั้งที่ ๓ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ใหม่

5. ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยต้อน อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2553 กรณี นายรัฐภูมิ ชีวะวิทยานนท์ ร้องคัดค้าน จำสืบทารวจสุรรัตน์ โพธิ์ชัย ว่า ได้ก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้นางคำเบา บำรุงชัย ตัวแทนหัวคะแนน ปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งว่า “เงินจำนวน 280,000 บาทเป็นเงินรางวัลแห่งช้างเข้าเมืองได้เบิกมาแล้วตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2550 ดังนั้นเงินต้องอยู่กับนายรัฐภูมิ (ผู้คัดค้าน) ซึ่งไม่เป็นความจริง

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ 672/2553 วันที่ 6 พฤษภาคม 2553 มีมติที่ประชุมครั้งที่ 49/2553 เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2553 ให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณา วินิจฉัยมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจำสืบทารวจ สุรรัตน์ โพธิ์ชัย ให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยต้อน อำเภอเมืองชัยภูมิ ใหม่ ให้ชดใช้ค่าเสียหายในการจัดการเลือกตั้งใหม่ รวมทั้งดำเนินคดีอาญาแก่ จำสืบทารวจสุรรัตน์ โพธิ์ชัย และนางคำเบา บำรุงชัย

คำสั่ง ศาลอุทธรณ์ ภาค 3 วันที่ ๗ ธันวาคม 2553 คดีหมายเลขดำที่ ลต.12/2553 คดีหมายเลขแดงที่ 5236/2553 จึงมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของจำสืบทารวจสุรรัตน์ โพธิ์ชัย กำหนดเวลา 1 ปีนับแต่มีคำสั่ง และให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยต้อน อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ใหม่

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ปัญหาการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นปัญหา ก่อน ระหว่างและหลังการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดจนอุปสรรคการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทั้งนี้เนื่องจากการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นบัญญัติครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ฉบับปัจจุบัน โดยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นแนวทางปฏิบัติกำหนดจำนวนผู้เข้าชื่อ หลักเกณฑ์การเข้าชื่อ การลงคะแนนเสียงถอดถอนและการคัดค้านการลงคะแนนเสียงถอดถอน เป็นต้น ทำให้มีปัญหาความเหลื่อมล้ำและเป็นอุปสรรคในภาคปฏิบัติหลายประการ ดังนี้

1 ปัญหาก่อนการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

1.1 บทบัญญัติของกฎหมายฉบับรองขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่กำหนดขอบเขต “เหตุของการถอดถอนไว้” จึงร้องได้ทุกเรื่อง แต่กฎหมายว่าด้วยการถอดถอนฯ กลับกำหนดขอบเขตเหตุของการถอดถอนไว้ 2 กรณี (1) ต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่ (2) มีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใด ซึ่งในความเป็นจริงอาจมีกรณีอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ก็ได้ ประเด็นปัญหาคือบทบัญญัติของกฎหมายฉบับรองเกี่ยวกับเหตุของการถอดถอนขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ซึ่งประเด็นนี้ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่เคยตีความ อาจทำให้ประชาชนเข้าใจสับสนว่ามีเพียง 2 กรณีเท่านั้นที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่ง แนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพและปฏิบัติได้ทุกกรณี ควรแก้ไขเหตุของการถอดถอนในบทบัญญัติมาตรา 6 (2) ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่มีเจตนารมณ์ให้การถอดถอนสามารถกระทำได้ง่าย

1.2 การใช้เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น

สภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น 1 คน และสมาชิกสภาผ่านการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตเลือกตั้งครบตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติจัดตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจากหมู่บ้านละสองคน หรือสภาเทศบาล มีสมาชิกสภาเทศบาลตำบล (ส.ทต.) จำนวน 12 คน สมาชิกสภาเทศบาลเมือง (ส.ทม.) จำนวน 18 คน และสมาชิกสภาเทศบาลนคร (ส.ทน.) จำนวน 24 คน เป็นต้น เมื่อกฎหมายกำหนดให้การถอดถอนต้องมาจากประชาชนทั่วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กรณีถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น เช่น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถใช้จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่ว อปท. ได้ เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นเป็นตัวแทนของเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นปัญหาคือ การใช้หลักเดียวกันในการถอดถอนสมาชิกสภาของท้องถิ่น ขัดแย้งกับความเป็นจริง ปฏิบัติไม่ได้และส่งผลถึงการเข้าชื่อและการลงคะแนนเสียงถอดถอนไม่ค้ำยสำเร็จ เนื่องจากสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ละคนได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเขตเลือกตั้ง ไม่ใช่เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ นั้น ๆ กรณีจะถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องรวบรวมรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่ว อปท. จึงเกินกว่าจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่แท้จริงในพื้นที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวไม่เคยลงคะแนนให้กับสมาชิกสภาของหมู่บ้าน หรือเขตเลือกตั้งอื่น ผู้ศึกษาเห็นว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่การถอดถอนหลังใช้เขต อปท. จึงเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการถอดถอนอีกทั้งยังสร้างภาระให้ประชาชนต้องรวมตัวกันมากกว่าการเลือกตั้ง เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพใช้บังคับได้ ทุกกรณีและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่ให้ประชาชนตรวจสอบการทำงานของบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้ง ควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับเขตการถอดถอนให้ชัดเจนจึงจะแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องทางปฏิบัติได้ จากเดิมกำหนดว่า “ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นใด เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

1.3 คุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เหมาะสมกับกระบวนการถอดถอน

“ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ปัญหาคือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นบทนิยามที่เหมาะสมกับการเลือกตั้งสำหรับการถอดถอนควรมีบทนิยามกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิเข้าชื่อหรือผู้มีสิทธิลงคะแนน หรือผู้มีสิทธิคัดค้านไว้ เมื่อใช้คำว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” ทำให้ประชาชน

สืบเนื่องการใช้สิทธิถอดถอน จึงลงชื่อในคำร้องโดยไม่มีสิทธิและส่งผลทำให้คำร้องไม่สมบูรณ์ได้ เนื่องจากต้องตัดรายชื่อของผู้ไม่มีสิทธิออกจากบัญชีอาจทำให้จำนวนผู้เข้าชื่อไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ผู้ศึกษาเห็นว่ากระบวนการเลือกตั้งเป็นการแข่งขันระหว่างผู้สมัครด้วยกัน และประชาชนใช้สิทธิเลือกอย่างอิสระ แต่กระบวนการถอดถอนเป็นการรวมตัวของประชาชนจำนวนมากเพื่อตรวจสอบการทำงานของผู้ได้รับเลือกตั้งที่อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง ดังนั้น ผู้มีสิทธิถอดถอนจึงแตกต่างจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากการถอดถอนเป็นการตรวจสอบจึงต้องจำกัดคุณสมบัติของประชาชนบางประการ เช่น ผู้มีสิทธิเข้าชื่อต้องไม่เสียสิทธิเลือกตั้ง หรือเคยลงคะแนนเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา หรือผู้มีสิทธิลงคะแนนถอดถอนต้องมีอายุมากกว่า 18 ปี ของวันที่ 1 ม.ค. ในปีที่มีการเข้าชื่อ เป็นต้น แนวทางแก้ไขปัญหาคือควรยกเลิกบทนิยามผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกแล้วกำหนดบทนิยามเป็น “ผู้เข้าชื่อ หรือผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนและผู้มีสิทธิคัดค้าน” ใหม่ให้ชัดเจนและเหมาะสมกับกระบวนการถอดถอนทั้งระบบจึงจะแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องทางปฏิบัติได้

1.4 บัตรลงคะแนนเสียงถอดถอน

หัวใจของการถอดถอนอยู่ที่การลงคะแนน ซึ่งต้องใช้บัตรเนื่องจากบัตรเป็นตัวชี้วัดความคิดเห็นของประชาชนว่าเชื่อหรือกล่าวหาตามคำร้องหรือไม่ ปัญหาคือตัวบทกำหนดด้วยคำในช่องบัตรว่า “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวทำให้ประชาชนผู้มาใช้สิทธิเกิดความสับสนความหมายในการลงคะแนน เนื่องจากคำว่า “เห็นด้วย” หมายความว่า ต้องการถอดถอนให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง แต่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่า “ต้องการให้ผู้ถูกร้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไป” จึงลงคะแนนไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริงหรือลงคะแนนในช่องอื่นๆ ทำให้มีบัตรเสียจำนวนมาก ผู้ศึกษาเห็นว่า ถ้อยคำดังกล่าวที่ใช้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการถอดถอน เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของชาวบ้าน และตรงกับเจตนารมณ์การถอดถอนควรปรับปรุงบทบัญญัติจากเดิม “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” เป็น “ถอดถอน” หรือ “ไม่ถอดถอน” และปัจจุบันรัฐธรรมนูญกำหนดให้สิทธิถอดถอน “คณะผู้บริหารท้องถิ่น” เพิ่มเติม ดังนั้น อาจจะมีการถอดถอนบุคคลหลายคน จึงขอเสนอรูปแบบบัตรลงคะแนนที่ตั้งคำถามให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนอ่านก่อนลงคะแนนเสียงน่าจะมีความเหมาะสมกับการถอดถอนของไทย

2 ปัญหาระหว่างการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

2.1 กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง มีน้อยไม่เพียงพอ ไม่มีตำแหน่งผู้อำนวยการประจำหน่วยที่ลงคะแนนเสียง

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546 ข้อ 11 ให้คณะกรรมการการตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในหน่วยลงคะแนนเสียงนั้น เป็นคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอีก 4 คน ซึ่งเป็นปัญหาเนื่องจากคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ประกอบกับคณะกรรมการประจำหน่วยที่ลงคะแนนเสียงไม่มีตำแหน่งผู้อำนวยการประจำหน่วยที่ลงคะแนนเสียง ซึ่งรับผิดชอบประจำหน่วยลงคะแนนเสียงนั้นทำให้ไม่มีตำแหน่งที่รับผิดชอบในการจัดการลงคะแนนเสียง เมื่อเปรียบเทียบการกฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่น (มาตรา 23) มีพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการประจำหน่วย 1 คน และคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจำนวน 7 คน

2.2 ไม่ได้กำหนดข้อห้ามโฆษณาหาเสียงไว้

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ไม่กำหนดข้อห้ามการหาเสียงไว้ เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่น(มาตรา 61) และการเลือกตั้งระดับชาติ (มาตรา 58) ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหาเสียงโดยวิธีการใดๆอันเป็นคุณเป็นโทษตั้งแต่ 18.00 น.ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง เมื่อไม่ได้กำหนดไว้จึงมีการโฆษณาหาเสียง จึงทำการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ไม่สุจริตและยุติธรรม

3 ปัญหาหลังการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3.1 ค่าใช้จ่ายในการลงคะแนนเสียงถอดถอน

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องมีค่าใช้จ่าย แต่กฎหมายไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการถอดถอนไว้ จึงเป็นช่องโหว่ว่าองค์กรใดจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่ประชาชนต้องการถอดถอนผู้แทนของตนออกจากตำแหน่ง หรือกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการเลือกตั้งในฐานะผู้ดำเนินการลงคะแนนเสียงถอดถอน ซึ่งประเด็นดังกล่าวคณะกรรมการกฤษฎีกามี

ความเห็นที่ว่า “เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ไม่ได้บัญญัติเรื่องค่าใช้จ่ายในการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นไว้โดยเฉพาะกรณีจึงต้องพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เมื่อการจัดการดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของคณะกรรมการเลือกตั้งตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน ก็ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการลงคะแนนเสียงถอดถอน” ผู้ศึกษาเห็นว่า การตั้งงบประมาณของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ รวมถึงองค์กรอิสระต่าง ๆ ล้วนได้รับงบประมาณมาจากรัฐบาลซึ่งเป็นเงินภาษีอากรของประชาชนทั่วทั้งประเทศเช่นเดียวกับงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้รับงบประมาณบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งบประมาณสำหรับการเลือกตั้งระดับชาติ เพื่อใช้คัดเลือกตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศ หรืองบประมาณอุดหนุนในการเลือกตั้งท้องถิ่นเท่านั้น ฉะนั้น หากจะนำเงินภาษีอากรของคนทั่วประเทศไปสนับสนุนให้มีการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ จึงน่าจะไม่เหมาะสมกับการใช้จ่ายใช้เงินภาษีของประชาชนทั้งประเทศที่ต้องมาช่วยรับผิดชอบออกค่าใช้จ่ายในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของตน แนวทางแก้ไขข้อขัดข้องทางปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักการงบประมาณของ อปท. ควรเพิ่มบทบัญญัติกำหนดให้ท้องถิ่นที่มีการถอดถอนเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเหมือนกับการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อสอนประชาชนให้ตระหนักถึงการเลือกผู้แทนท้องถิ่นและเข้าใจว่าเมื่อจะตรวจสอบการทำงานของผู้แทนตามระบบ “Recall” ประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่าย เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งทั้งหมด (มาตรา 10)

3.2 ข้อห้ามบทลงโทษที่ไม่ครอบคลุมกับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนเมื่อเทียบกับกฎหมายในการเลือกตั้งระท้องถิ่น และการเลือกตั้งในระดับชาติ

กฎหมายกำหนดบทลงโทษไว้เฉพาะในกระบวนการลงคะแนนเสียงถอดถอนที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการเลือกตั้งเท่านั้น ไม่มีบทกำหนดโทษในกระบวนการเข้าชื่อ ซึ่งการถอดถอนที่ผ่านมา พบมีการทุจริตหลายรูปแบบ เช่น ปลอมลายมือชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือหลอกลวงให้ลงชื่อในคำร้อง หรือสัญญาจะให้ทรัพย์สิน สิ่งของเพื่อจูงใจให้ลงชื่อในคำร้องการเข้าชื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอน ไม่มีข้อห้ามอื่นที่ทำให้การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนั้นสุจริตและยุติธรรมได้ เช่น ในกฎหมายเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น และการเลือกตั้งในระดับชาติ (ส.ส., ส.ว.) ได้กำหนดข้อห้ามเกี่ยวกับ ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งกระทำการเป็นคุณเป็นโทษต่อผู้สมัคร ,ห้ามมิให้ผู้สมัครจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิไปยังที่เลือกตั้ง, ห้ามจำหน่ายแจกสุราทุก

ชนิดในวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งจนถึงวันเลือกตั้ง,ห้ามการพนันขั้นต่อผลคะแนนการเลือกตั้งห้ามจากสภาพปัญหาที่ที่กฎหมายไม่มีสภาพบังคับ ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือในกระบวนการถอดถอนและทำให้การปฏิบัติภารกิจของภาครัฐยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในสายตาของประชาชนมักจะมองในแง่ลบ ส่วนมากมักจะคิดว่าเจ้าหน้าที่ก่ลั่นแกล้ง หรือมีผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งประเด็นกฎหมายไม่มีสภาพบังคับเช่นนั้นได้มีการขอปรับปรุงกฎหมายแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่ากระบวนการเข้าชื่อของประชาชนสืบเนื่องจากการใช้สิทธิของประชาชน หากการใช้สิทธิดังกล่าวเกิดจากความไม่บริสุทธิ์ใจก็เป็นผลร้ายต่อสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ผู้ถูกร้อง) ได้เหมือนกันและไม่เป็นไปตามทฤษฎีการใช้สิทธิสุจริตอีกด้วย

3.3 อำนาจวินิจฉัยคำร้องคัดค้านการลงคะแนนเสียงถอดถอน

รัฐธรรมนูญมาตรา 239 กำหนดว่าเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งให้ศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยในการเลือกตั้งระดับชาติ และศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยในการเลือกตั้งท้องถิ่น แต่มาตรา 24 ของกฎหมายว่าด้วยการถอดถอนฯ กำหนดว่าหลังประกาศผลแล้วภายใน 30 วัน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยได้ 2 กรณี คือ ลงคะแนนเสียงถอดถอนใหม่ หรือยกคำร้อง เมื่อเทียบเคียงกับการเลือกตั้งท้องถิ่นและการเลือกตั้งระดับประเทศ กรณีการให้อำนาจในการพิจารณาการคัดค้านหลังการประกาศผล คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องส่งความเห็นการเลือกตั้งใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิไปยังศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้น การเลือกตั้งใหม่ หรือลงคะแนนเสียงถอดถอนใหม่ กฎหมายกำหนดวิธีปฏิบัติในส่วนการพิจารณาคัดค้านดังกล่าวไว้เหมือนกันแต่ถือกฎหมายคนละฉบับ ซึ่งปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้เปลี่ยนแปลงอำนาจในการวินิจฉัยการคัดค้านหลังประกาศผลของคณะกรรมการการเลือกตั้งไปยังศาลอุทธรณ์แล้ว ดังนั้น กฎหมายว่าด้วยการถอดถอนฯ จึงล้ำสมัยทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในวิธีปฏิบัติ แนวทางแก้ไขปัญหาก็คือให้อำนาจพิจารณาการทุจริตการลงคะแนนเสียงถอดถอนหลังประกาศผลควรเป็นอำนาจของศาลยุติธรรมแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง น่าจะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญมากกว่า

4. อุปสรรคในการถอดถอนสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่น

4.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

รัฐธรรมนูญมุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น โดยให้อำนาจตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นตลอดวาระการดำรงตำแหน่งด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนบุคคลดังกล่าว ซึ่งการตรวจสอบนั้นตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าประชาชนมีความรู้ มีความเข้าใจ มีข้อมูลเพียงพอต่อการตัดสินใจด้วยเหตุผล และตระหนักรู้ถึงผลการของการตัดสินใจ แต่ในความเป็นจริงประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจกับระบบการลงคะแนนเสียงถอดถอนดังกล่าว จึงอาจตกอยู่ภายใต้การชักนำของกลุ่มทุนชักนำให้ตัดสินใจตามการชักนำได้ง่าย ดังนั้น การตรวจสอบเพื่อถอดถอนจึงไม่ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงกับประชาชน

4.2 ความซับซ้อนของกระบวนการถอดถอน

เนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการถอดถอนฯ ส่วนใหญ่เป็นการสร้างภาระให้กับประชาชนในท้องถิ่นต้องรวมกันมากกว่าการเลือกตั้ง และสร้างกลไกที่คล้ายกับคุ้มครองผู้ถูกร้อง ทำให้การถอดถอนสำเร็จยาก ซึ่งน่าจะขัดกับวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้การปกครองท้องถิ่นยุคปัจจุบันมีความเข้มแข็งในการบริหารสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประชาธิปไตยและมีอิสระ ซึ่งความซับซ้อนของกระบวนการที่ทำให้ถอดถอนยากเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนประชาชนเป็นหลักในการถอดถอนตั้งแต่การเข้าชื่อ การลงคะแนนยกเว้นการคัดค้านที่ไม่กำหนดจำนวนประชาชน

ก. **กรณีการเข้าชื่อ** ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกิน 100,000 คน ต้องมีผู้เข้าชื่อจำนวน 1 ใน 5 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่ว อบต. ซึ่งการรวมตัวของประชาชนในท้องถิ่นค่อนข้างยาก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรแต่ตัวไปทำงานต่างจังหวัด หากจะมาใช้สิทธิก็ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และการไม่ใช้สิทธิถอดถอนก็ไม่มีมาตรการบังคับหรือตัดสิทธิ ดังเช่นการเลือกตั้ง

ข. **กรณีการพ้นจากตำแหน่ง** กำหนดเงื่อนไขด้วยการนับคะแนน 2 ครั้ง (1) นับจากจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดของ อบต. ว่าเกินครึ่งหนึ่งหรือไม่ (2) นับจากบัตรที่ลงคะแนนในช่อง “เห็นด้วย” ต้องมีคะแนนเกิน 3 ใน 4 ของผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด วิธีการนับจากคนที่มาใช้สิทธิเกินครึ่งหนึ่งถือได้ว่าเป็นหลักประกันให้ผู้ถูกร้องได้ว่าไม่ถูกกลั่นแกล้งอีกทั้งยังแสดงความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักการเมืองกับประชาชน แต่นับแล้วต้องเกิน 3 ใน 4 นั้น เป็นเทคนิคทางกฎหมายที่คุ้มครองนักการเมืองมากเกินไป เห็นว่าอาชีพนักการเมืองต้องพร้อมกับการถูกตรวจสอบจากประชาชนที่เลือกคนเข้ามาตลอดเวลาอยู่แล้ว และการถอดถอนที่จะเป็นประโยชน์

กับการพัฒนาท้องถิ่น ควรเปลี่ยนตัวผู้บริหารได้ง่าย หากเปลี่ยนจากคะแนน 3 ใน 4 เป็นคะแนนเสียงข้างมากกรอบเดียว น่าจะมีความเหมาะสมกับรูปแบบการถอดถอนของไทย

4.3 การปฏิบัติงานด้านกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือสนับสนุนการสรรหา สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมถึงการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สำหรับการจัดลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนมากใช้กฎหมายมหาชน ดังนั้น บุคคลกรที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ปฏิบัติงาน เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะอนุกรรมการ พนักงานสืบสวน และนิติกร ควรมีความรู้พื้นฐานกฎหมายกว้างพอสมควร ในเบื้องต้นต้องรู้เข้าใจหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง หลักนิติธรรม และโครงสร้างของการบริหารงานราชการแผ่นดินเป็นพื้นฐานที่ค่อนข้างเข้มแข็งและมีความสัคคัคในองค์ประกอบของกฎหมายแม่บทต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อประกอบการพิจารณาข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานให้ได้ว่าปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องหรือไม่ เพื่อเสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ถูกต้องตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอายุเพียง 13 ปี บุคลากรที่บรรจุแต่งตั้งจึงมีหลากหลายอาชีพ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญที่จะนำตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กฎหมายการออกเสียงประชามติ และกฎหมายถอดถอน ที่ไม่มีสอนในตำราออกมาเป็นภาคปฏิบัติได้ หรือจึงไม่ใช่เรื่องง่าย อีกทั้งวิทยากรหรือนักวิชาการที่รอบรู้งานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับผิดชอบนั้นก็หายากมาก ที่สำคัญสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งละเลยการพัฒนาองค์กรและบุคลากร ทำให้โอกาสที่จะนำพาองค์กรไปสู่แนวหน้าจะเป็นไปอย่างลำบาก

ผู้ศึกษาเห็นว่า การลงคะแนนเสียงถอดถอนเป็นวิธีการตรวจสอบควบคุมการทุจริตของนักการเมืองระดับท้องถิ่น โดยประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจตรวจสอบ ซึ่งการตรวจสอบเพื่อถอดถอนจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงนั้นกฎหมายที่ใช้ต้องมีประสิทธิภาพทันสมัยทันเหตุการณ์ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีเพื่อให้กระบวนการในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปด้วยความสุจริตยุติธรรมตามเจตนารมณ์ของประชาชนในแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และรัฐต้องเร่งทำประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจระบบการลงคะแนนเสียงถอดถอน

กับประชาชนในท้องถิ่น โดยการเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนให้ถูกต้องระหว่างคำว่า “ตรวจสอบ” กับ “ถอดถอน” รวมถึงนักการเมืองท้องถิ่นให้มีทัศนคติที่เป็นบวกต่อคำว่าตรวจสอบ และถอดถอนว่าเป็นกระบวนการตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้ตรวจสอบและผู้ถูกตรวจสอบ นั้น มีความมั่นใจในความถูกต้องของกระบวนการตามกฎหมายและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

1.บทสรุป

ในประเทศไทยได้ใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 การลงคะแนนเสียงถอดถอน “Recall” ใช้เฉพาะกับ องค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามจำนวนในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นครั้งหลังสุดที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง เข้าชื่อตามจำนวนกฎหมายกำหนด คำร้องขอต้องมีชื่อ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคน พร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน รายละเอียดของข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใด หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดมีการปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดจนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป โดยมีรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อเป็นผู้รับรองว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะมีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ใน การลงคะแนนเสียงเพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง หากมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ให้การเข้าชื่อถอดถอนบุคคลนั้นเป็นอันตกไปและจะมีการร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้ ในกรณีมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและมีคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนเสียงเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง

ผู้ศึกษาเห็นว่าตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ยังมีปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการถอดถอนเนื่องจาก

ตามพระบัญญัติดังกล่าวขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 ยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายเลือกตั้งทั่วไปไม่ว่าการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และการเลือกตั้งระดับประเทศหรือระดับชาติ ได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยกับเหตุการณ์อยู่เสมอ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ควรจะปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ปัจจุบันตามสภาพบ้านเมือง เพื่อให้ผลการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นเป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม สมตามเจตนารมณ์ของประชาชนตามครรลองในการปกครองแบบประชาธิปไตย

2. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรมจึงสมควรมีการแก้ไขปรับพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้มีข้อห้ามและเพิ่มเติมข้อกำหนดดังนี้

กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนการเลือกตั้ง

1. กำหนดเกี่ยวกับ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการใดๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ซึ่งส่งผลให้การลงคะแนนเสียงไม่สุจริตและเที่ยงธรรม
2. เพิ่มกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง ให้มีตำแหน่งผู้อำนวยการประจำหน่วยที่ลงคะแนนเสียง

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ข้อ 11 ให้คณะกรรมการการตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในหน่วยลงคะแนนเสียงนั้น เป็นคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอีก 4 คน ซึ่งเป็นปัญหาเนื่องจากคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ประกอบกับคณะกรรมการประจำหน่วยที่ลงคะแนนเสียงไม่มีตำแหน่งผู้อำนวยการประจำหน่วยที่ลงคะแนนเสียง ซึ่งรับผิดชอบประจำหน่วยลงคะแนนเสียงนั้นทำให้ไม่มีตำแหน่งที่รับผิดชอบในการจัดการลงคะแนนเสียง เมื่อเปรียบเทียบการกฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่น (มาตรา 23) มีพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการประจำหน่วย 1 คน และคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจำนวน 7 คน

3. กำหนดเหตุของการถอดถอนให้ชัดเจน บทบัญญัติของกฎหมายเหตุของการถอดถอนไว้ 2 กรณี (1) ต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่ (2) มีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใด ซึ่งในความเป็นจริงอาจมีกรณีอื่นนอกจากที่กำหนดไว้

4. กำหนดบัตรลงคะแนนเสียงถอดถอนใช้ถ้อยคำให้ชัดเจน ว่า “ให้ถอดถอน” หรือ “ไม่ให้ถอดถอน” เนื่องจากบัตรลงคะแนนเสียงถอดถอนใช้ถ้อยคำไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงถอดถอนเข้าใจความหมายผิด ถ้อยคำในช่องบัตรว่า “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวทำให้ประชาชนผู้มาใช้สิทธิเกิดความสับสน ความหมายในการลงคะแนน จึงสมควรที่จะใช้ถ้อยคำให้ชัดเจนข้อความดังกล่าวอาจทำให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนถอดถอนเข้าใจและสื่อความหมายได้ถูกต้องตรงกันเป็นการลงคะแนนให้สมดังเจตนาของผู้ลงคะแนนถอดถอน

5. กำหนดว่าเมื่อกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนแล้ว ไม่มีคำสั่งให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหยุดการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งหากปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้มีการใช้อำนาจหน้าที่ไม่เป็นธรรมหรือเป็นคุณเป็นโทษกับผู้ถูกถอดถอนและฝ่ายผู้ลงชื่อถอดถอนซึ่งมีผลทำให้การลงคะแนนเสียงถอดถอนไม่สุจริตและเที่ยงธรรมได้

กลุ่มผู้ถูกถอดถอน ผู้ลงชื่อถอดถอน

1. กำหนดเกี่ยวกับ ห้ามมิให้ผู้สมัครจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้งหรือนำกลับจากที่เลือกตั้งโดยไม่ได้เสียค่าโดยสารหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ จึงได้มีฝ่ายผู้ถูกถอดถอน และฝ่ายผู้ลงชื่อถอดถอนได้จัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งเพื่อลงคะแนนเลือกตั้งให้กับฝ่ายของตน อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้การลงคะแนนเสียงไม่สุจริตและเที่ยงธรรม

2. กำหนดห้ามไม่ให้ผู้ถูกถอดถอนสามารถประชาสัมพันธ์รณรงค์ไม่ให้ไปใช้สิทธิถอดถอนเพราะการไม่ไปลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนั้น มีผลต่อผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนและไม่เป็นแนวทางหรือขัดแย้งกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้

กลุ่มผู้มีสิทธิถอดถอนและประชาชนทั่วไป

1. กำหนดเกี่ยวกับ ผู้ใดขาย จำหน่าย แจกแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง จึงได้มีฝ่ายผู้ถูกถอดถอน และฝ่ายผู้ลงชื่อถอดถอนได้จัดเลี้ยงสุรากับผู้มีสิทธิเพื่อลงคะแนนเลือกตั้งให้กับฝ่ายของตน อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้การลงคะแนนเสียงไม่สุจริตและเที่ยงธรรม

2. กำหนดเกี่ยวกับ การเล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขึ้นต่อเกี่ยวกับผลการเลือกตั้ง จึงได้มีฝ่ายผู้ถูกถอดถอน และฝ่ายผู้ลงชื่อถอดถอนได้จัดพนันขึ้นต่อเกี่ยวกับผลการ

ลงคะแนน เพื่อจูงใจให้ผู้เล่นการพนันลงคะแนนให้กับฝ่ายของตน อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้การลงคะแนนเสียงไม่สุจริตและเที่ยงธรรม

3. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการลงคะแนนถอดถอน และไม่เข้าใจการไปใช้สิทธิและการไม่ไปใช้สิทธิว่าจะเป็นการเสียสิทธิตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 หรือไม่ รวมถึงไม่เข้าใจในผลของการถอดถอน จะมีผลตามกฎหมายอย่างไรเพราะผลของการถอดถอนมีหลายขั้นตอน และอาจตกอยู่ภายใต้การชักนำของกลุ่มทุนชักนำให้ตัดสินใจตามการชักนำได้ง่ายจึงอาจทำให้การลงคะแนนเสียงการถอดถอนไม่ได้เป็นตามเจตนารมณ์ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอน

กลุ่มองค์กรหรือสื่อสารมวลชน

กลุ่มองค์กรอื่นเช่นองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้ง หรือสื่อสารมวลชนต่างๆเช่น วิทยุ นักข่าวโทรทัศน์ ถ้ามีการตรวจสอบ ก็มีผลทำให้การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปด้วยความสุจริตยุติธรรมได้เช่นกัน โดยการออกมาตรวจสอบติดตามขั้นตอนตามทำข่าวออกสื่อตามกระบวนการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นการป้องปรามการกระทำผิดกฎหมายการลงคะแนนเสียงถอดถอนทำให้ผู้กระทำผิดไม่กล้าที่จะกระทำความผิดกฎหมายการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ได้จึงเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องอีกกลุ่มหนึ่งที่จะทำให้การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มีความสุจริตและยุติธรรมได้

การถอดถอนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาแทรกแซงการบริหารงานของท้องถิ่นโดยตรง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกอีกครั้งหนึ่ง จะส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองและการเมืองพร้อมกันไป อันจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองโดยประชาชนสมบูรณ์ขึ้น แต่ถ้าหากการดำเนินการตามกระบวนการลงคะแนนถอดถอนไม่เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ก็ทำให้ผลที่ได้รับเป็นการทำลายการปกครองในระบบประชาธิปไตยได้เช่นกัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสมควรที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ในปัจจุบันและเป็นการลดปัญหาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในบทบัญญัติที่ไม่ได้บัญญัติไว้สมควรนำบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาเพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวได้ซึ่งจะทำให้ผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมลดปัญหาการร้องเรียนได้และทำให้ผลการ

ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปด้วยความสุจริตและ
ยุติธรรมตามเจตนารมของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ชัยวัฒน์ รัฐขจร. (2522). รายงานการวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี”
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2553). บทความกฎหมายมหาชนจากเว็บไซต์ www.pub-law.net : ตรวจสอบการใช้อำนาจของตุลาการ.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2540). การถอดถอนจากตำแหน่ง. สถาบันพระปกเกล้า. พ.ศ. 2544
- บุญยิ่ง โหมตเทศน์. (2530). รายงานการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองชุมพร”.
- ภูมิ มูลศิลป์. รายงานการวิจัยเรื่อง “สุขภาวะกับสิทธิและการมีส่วนร่วม ตามรัฐธรรมนูญ 2550”. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ระบบการตรวจสอบทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง(Impeachment). (2538). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เคเค็ดไทย.
- เรื่อนเพชร แหลมทอง. (2548) รายงานการวิจัยเรื่อง “การประเมินผล การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2548”. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วาทณัฐ ชัยรัต. (2544). รายงานการวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2543”. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2542). การเมืองอเมริกา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2546). การเมืองอังกฤษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สุชัย บุตรสาระ. (2536). รายงานการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนและบทบาทผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น”. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุระปรีชา ลาภบุญเรือง. (2530). รายงานการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์”. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. โครงการพัฒนากฎหมาย. สถาบันพระปกเกล้า. (2552). รายงาน
การวิจัยเรื่อง “ปัญหากฎหมายในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่น:
- วิสุทธิ โปธิแท่น (2524) ประชาธิปไตย:แนวความคิดและตัวแบบประชาธิปไตย.กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 63
- วัชรวิไล ไซยสาร (2541) ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ นิติ
ธรรม หน้า 8-9
- นิยม รัฐอมฤต พรชัย เทพปัญญา ชาญชัย ลวิตรังสีมา “การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ” โรง
พิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปรัชญา เวสารัชช์ “การปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น” จัดพิมพ์ โครงการส่งเสริมการบริหาร
จัดการที่ดีโดยกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
- อัลมอนด์ และ โพลเวล (Almond & Powell 1976, PP 145-146 เอกสารประกอบการบรรยาย
แนวคิดและทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น)
- บาร์เบอร์ (Barber 1972, p.3 grac.vru.ac.th/meeting ng-board/2555-03/23 Rungr.pdf)
- นิว และ เวอร์บา (grad.vru.ac.th/meeting-bord/2555-03/CID/.../15)
- บรอมก่ (grad.vru.ac.th/meeting-bord/2555-03/CID/.../15) 15 boonsong 21950, p.252 อ้างถึงใน
ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ, 2513, หน้า 10)
- ทรงทรัพย์ พิริยคุณธร (grad.vru.ac.th/meeting-bord/2555-03/CID/.../15 2544, หน้า 30)
- สถาบันพระปกเกล้า (grad.vru.ac.th/meeting-bord/2555-03/CID/.../15 – 2544 หน้า 7-8)
- กองราชการส่วนตำบล (2544, หน้า 47-79)
- ศึกษากรณีพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550”.
- หลักรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย โดยประชาชน. (2548). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- อัญพร คงสุภาพศิริ. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง “การสร้างตัวแบบบูรณาการเพื่อให้ความ
ช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน กรณีศึกษาศาลรัฐธรรมนูญ. ปรัชญาคุณภิรมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เลิศชาย ปานมุข เรียบเรียงในโครงการศึกษาแนวทางการสร้างสุขภาวะในกระบวนการนิติบัญญัติ

ดร.ภูมิ มูลศิลป์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (<http://ppvoice.org->

?module=article&page=detail&id=700)

มอง - ฉาก รุส โซ ([http://phatrasamon.blogphotvlogstot.com/2009/03/genn-japqes-](http://phatrasamon.blogphotvlogstot.com/2009/03/genn-japqes-rousspau14.html)

rousspau14.html)

จอห์น ล็อก และมองเตสกีเออ (www.the-thai-law.com/law/law5/noed5-2.html.)

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-นามสกุล	สืบตำรวจเอกอุบลศักดิ์ ลีชัย
วัน เดือน ปีเกิด	11 พฤศจิกายน 2511
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา 2541
สถานที่ทำงาน	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
ตำแหน่ง	พนักงานสืบสวนสอบสวน

